

การปรับปรุงการคืนภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment)
(ฉบับสมบูรณ์)

นายคณิสันท์ ธีรธรรมเสถียร

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)

are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา	การปรับปรุงการคืนภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment)
โดย	นายคณัสนันท์ ธีรธรรมเสถียร
รหัสประจำตัว	628 00125 34
หลักสูตร	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หมวดวิชา	ภาษีอากร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์
ปีการศึกษา	2563

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ..........อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงหลักการและกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยในปัจจุบันที่อยู่ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) (แผนยุทธศาสตร์ฯ) โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาและผลกระทบตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาระบบการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว โดยศึกษาจากหลักการต่าง ๆ และกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

จากการศึกษา พบว่า กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ นี้ เป็นการคืนเงินภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือพร้อมเพย์ ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านการลงทะเบียนเชื่อมโยงระหว่างหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนและหมายเลขบัญชีเงินฝากธนาคารในประเทศไทย ซึ่งสามารถลงทะเบียนได้แค่เพียงบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยเท่านั้น ในขณะที่ชาวต่างชาติไม่สามารถใช้เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรที่ได้รับจากกรมสรรพากร ในการลงทะเบียนเพื่อรับภาษีคืนผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ได้ ทำให้ชาวต่างชาติต้องใช้ช่องทางที่ไม่ใช่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์จากกรมสรรพากร เพื่อรับเงินคืนภาษีของตนเอง

อย่างไรก็ดี วิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านช่องทางที่ไม่ใช่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะต้องมีการเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีเพิ่มเติม ซึ่งเอกสารต่าง ๆ ที่ต้องใช้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการเดินทางไปรับภาษีด้วยตนเองที่ธนาคารรัฐวิสาหกิจเพียง 2 แห่ง ตามที่หนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากำหนดไว้ ประกอบกับการเตรียมเอกสารดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับสัญชาติของบุคคลธรรมดาผู้มีหน้าที่เสียภาษีด้วยเช่นกัน กล่าวคือ บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและชาวต่างชาติที่สามารถหรือไม่สามารถเดินทางไปรับเงินคืนภาษีนั้น จะมีการเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ เพื่อที่จะรับเงินคืนภาษีจากกรมสรรพากร

เมื่อศึกษาถึงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ พบว่า ทั้ง 2 ประเทศได้มีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้กับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและสนับสนุนให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้าสู่ระบบนี้ ทำให้กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพทั้งต่อบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติของประเทศนั้น ๆ และชาวต่างชาติ เนื่องจาก ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ในการพิจารณาคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นรายได้ ค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อน และระบบการชำระเงินเป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาเรื่องการปรับปรุงการคืนภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์ ซึ่งรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับการศึกษาค้นคว้า โดยสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและชี้แนะในการจัดทำเอกัตศึกษาอย่างถูกต้อง ทั้งในด้านของเนื้อหาและรูปแบบ ตลอดจนช่วยตรวจทานและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความเอาใจใส่ ผู้จัดทำการศึกษาขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้จัดทำการศึกษาขอขอบพระคุณท่านสุวิวัฒน์ แสงสุข ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการจัดเก็บภาษี และคุณโปรดปราน นนทสุวรรณ นักวิชาการสรรพากรชำนาญการ ของกรมสรรพากร ในการสละเวลาอันมีค่าให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนขอขอบคุณ คุณณัฐยาพัชญา สุวรรณพฤษดิ์ เพื่อนของผู้จัดทำการศึกษาในการให้คำปรึกษาสำหรับข้อมูลต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย และขอขอบคุณผู้ดูแลเพจ ลัดเลาะเที่ยวเกาะสิงคโปร์บนเฟสบุ๊ก ในการให้คำปรึกษาสำหรับข้อมูลต่าง ๆ ในประเทศสิงคโปร์ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ผู้จัดทำการศึกษาขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้จัดทำการศึกษาด้วยความกรุณาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้จัดทำการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกัตศึกษาฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้จัดทำการศึกษาขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ ที่นี้

คณิตนันท์ ธีรธรรมเสถียร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐาน.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.7 นิยามศัพท์.....	4
บทที่ 2 หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการคืนภาษีและโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ แห่งชาติ.....	5
2.1 หลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการคืนภาษี.....	5
2.1.1 หลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดี.....	5
2.1.2 แนวคิดการบริหารการจัดเก็บภาษี.....	9
2.1.3 มูลเหตุในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	10
2.1.3.1 สาเหตุของความชอบในการได้รับภาษีคืนของบุคคลธรรมดา.....	10
2.1.3.2 ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาการคืนเงินภาษี.....	11
2.1.4 การวางแผนภาษีอากร.....	13

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2 แนวคิดว่าด้วยระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์.....	15
2.2.1 หลักการของระบบการชำระเงิน.....	15
2.2.2 หลักการของระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์.....	16
2.2.3 โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ.....	17
บทที่ 3 การค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย.....	21
3.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดา.....	21
3.1.1 ผู้มีสิทธิขอค้ำประกัน.....	22
3.1.2 วิธีการปฏิบัติในการขอค้ำประกัน.....	22
3.1.3 กระบวนการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดา.....	24
3.2 การค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีต.....	26
3.3 การค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดาในปัจจุบัน.....	31
3.3.1 วิธีการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์.....	32
3.3.1.1 วิธีการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ ก่อนการปรับปรุง.....	32
3.3.1.2 วิธีการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ หลังการปรับปรุง.....	36
3.3.2 ช่องทางการค้ำประกันและเอกสารประกอบการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดา.....	41
3.3.2.1 การกำหนดช่องทางการค้ำประกันและเอกสารประกอบการรับเงินค้ำประกัน.....	41
3.3.2.2 คำอธิบายของเอกสารประกอบการรับเงินค้ำประกัน.....	42
3.4 การเปรียบเทียบการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีตและปัจจุบัน.....	46
บทที่ 4 การค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดาในต่างประเทศ.....	52
4.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซีย.....	52
4.1.1 ผู้มีสิทธิขอค้ำประกัน.....	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
4.1.2	วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี.....	53
4.1.3	กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	53
4.2	กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศ สิงคโปร์.....	54
4.2.1	ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี.....	55
4.2.2	วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี.....	55
4.2.3	กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	56
4.3	การเปรียบเทียบวิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ.....	57
4.3.1	ช่องทางการคืนภาษี.....	58
4.3.2	ระยะเวลาการคืนภาษี.....	62
บทที่ 5 การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสำหรับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของประเทศไทย.....		63
5.1	ปัญหาและผลกระทบของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย.....	63
5.1.1	กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่เป็นธรรมระหว่างบุคคลธรรมดา สัญชาติไทยและชาวต่างชาติ.....	64
5.1.2	กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่สร้างความสะดวกให้แก่ผู้มีหน้าที่เสีย ภาษี.....	65
5.1.3	กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่มีประสิทธิภาพด้านความประหยัด	66
5.1.3.1	การเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี กรณีสามารถเดินทางมารับ เงินคืนภาษี.....	66
5.1.3.2	การเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี กรณีไม่สามารถเดินทางมา รับเงินคืนภาษี.....	66
5.1.4	กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่มีความยืดหยุ่น.....	67
5.1.5	กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่สร้างแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความสมัครใจ ในการได้รับเงินคืนภาษี.....	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา...69	69
5.2.1 ปรับปรุงช่องทางการคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์.....69	69
5.2.2 สร้างแรงจูงใจให้ใช้ช่องทางการคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบ อิเล็กทรอนิกส์.....69	69
5.2.3 ลดข้อจำกัดของช่องทางการคืนภาษีที่ไม่ผ่านระบบการชำระเงินแบบ อิเล็กทรอนิกส์.....70	70
5.2.4 เพิ่มความยืดหยุ่นในการใช้เอกสารประกอบการคืนภาษี.....70	70
5.2.5 เพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาเงินคืนภาษี.....71	71
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....73	73
6.1 บทสรุป.....73	73
6.2 ข้อเสนอแนะ.....75	75
บรรณานุกรม.....76	76
ภาคผนวก ก คำร้องขอคืนภาษีอากรตามแบบ ค.10.....79	79
ภาคผนวก ข หนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ค.21).....81	81
ภาคผนวก ค แบบคำร้องขอมีเลขและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร/แก้ไขรายละเอียดผู้เสียภาษีประเภท บุคคลธรรมดา (ล.ป.10.1).....83	83

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตารางแสดงเอกสารสำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีต.....	28
ตารางที่ 2 ตารางแสดงช่องทาง และเอกสาร สำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภายใต้แผน ยุทธศาสตร์ฯ ในเริ่มแรก.....	33
ตารางที่ 3 ตารางแสดงช่องทาง และเอกสาร สำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภายใต้แผน ยุทธศาสตร์ฯ ในปัจจุบัน.....	37
ตารางที่ 4 ตารางแสดงการเปรียบเทียบช่องทาง และเอกสาร สำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใน อดีตและปัจจุบัน.....	47
ตารางที่ 5 ตารางแสดงการเปรียบเทียบช่องทางการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาระหว่างประเทศไทยและ ต่างประเทศ.....	59
ตารางที่ 6 ตารางแสดงการเปรียบเทียบเอกสารประกอบการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับช่องทาง ไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ.....	60

สารบัญรูปลูกภาพ

รูปภาพที่ 1 รูปภาพแสดงกระบวนการคืนภาษีของกรมสรรพากร.....	24
รูปภาพที่ 2 รูปภาพแสดงตัวอย่างบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร.....	43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลธรรมดาเมื่อได้รับเงินหรือรายได้ ที่เกี่ยวข้องกับเงินได้พึงประเมินตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนด โดยหมายถึงเงินได้หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่าง ๆ ที่กำหนดในประมวลรัษฎากร เช่น เงินเดือน ค่าเช่า หรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ เป็นต้น บุคคลธรรมดาผู้นั้น กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ทั้งนี้ หน้าที่ดังกล่าวมิได้ใช้บังคับแก่เพียงบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชาวต่างชาติ ห้างหุ้นส่วนสามัญ คณะบุคคล วิสาหกิจชุมชน และกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง โดยการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี จะนำเงินได้ที่ได้รับในปีภาษีนั้น ๆ หักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่าง ๆ แล้วนำไปคำนวณตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งอยู่ในลักษณะอัตราก้าวหน้า จากนั้นจึงนำไปหักกับภาษีที่เกิดขึ้นระหว่างปีภาษี ไม่ว่าจะปีภาษีหัก ณ ที่จ่าย ซึ่งเป็นภาษีที่ผู้จ่ายเงินได้จะหักภาษีแล้วนำส่งกรมสรรพากรไว้เมื่อมีการจ่ายเงินได้ในแต่ละครั้ง รวมไปถึง หากมีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ยื่นก่อนกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการภาษีหรือภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี ก็จะถูกนำไปหักออกจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีด้วยเช่นกัน เพื่อหยอดภาษีสุทธิที่ต้องเสียเพิ่มเติมหรือได้รับคืนบางส่วนจากกรมสรรพากร ในปีภาษี 2562 ที่ผ่านมา พบว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีภาษีที่ได้รับคืนเป็นจำนวนกว่า 43,000 ล้านบาท จากจำนวนแบบทั้งสิ้น 3,310,472 แบบ¹ ซึ่งคิดเป็นค่าเฉลี่ยการคืนภาษี 13,160.25 บาท ต่อ 1 แบบ โดยกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีต บุคคลธรรมดาสามารถนำหนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ค.21) พร้อมเอกสารยืนยันตัวตน และ/หรือ หนังสือมอบอำนาจจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของ ค.21 พร้อมเอกสารยืนยันตัวตนของผู้รับมอบอำนาจ มายื่นรับเงินคืนภาษีได้ที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ตามที่ระบุในหนังสือดังกล่าว โดยต่อมาได้เปลี่ยนจากการรับที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่มาเป็นธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาใดก็ได้ เพื่อรับเช็คคืนภาษี แล้วนำไปขึ้นเงินได้ทันที

ทั้งนี้ ในช่วงปลายปีพ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้มีแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) (แผนยุทธศาสตร์ฯ) โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย

¹ กรมสรรพากร., รายงานสถิติการยื่นแบบ ภ.ง.ด.90/91 ประจำปีภาษี 2562 [ออนไลน์], 2563. แหล่งที่มา: <http://rdserver.rd.go.th/RDINET2RDWEB/html/FormCountRep.html> [10 กันยายน 2563]

และบูรณาการสวัสดิการ และส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน ตลอดจนถึงส่งเสริม e-Payment ในทุกภาคส่วน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าวไปพร้อมกัน โดยกรมสรรพากรได้นำโครงการระบบการชำระเงินแบบ Any ID หรือที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า พร้อมเพย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ มาเปลี่ยนแปลงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเป็นการโอนเงินผ่านบัญชีพร้อมเพย์ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านช่องทางนี้สามารถคืนได้เฉพาะบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น เนื่องจาก บัญชีพร้อมเพย์จะต้องลงทะเบียนด้วยหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเป็นหมายเลขเดียวกัน ในขณะที่ชาวต่างชาติมีเพียงหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ซึ่งต้องทำเรื่องต่อกรมสรรพากรเพื่อขอรับหมายเลขดังกล่าวเมื่อทำงานหรือได้รับเงินได้ในประเทศไทย จากตรงนี้ทำให้กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับชาวต่างชาติ จำเป็นต้องมีขั้นตอนในการรับเงินภาษีคืนแตกต่างจากบุคคลผู้มีสัญชาติไทย รวมถึงมีความแตกต่างจากในอดีตด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันมีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากที่ทำงานในต่างแดน ซึ่งมีใช้ประเทศที่ตนถือสัญชาติอยู่ หรือเป็นประเทศที่ตนพำนักอาศัยเป็นปกติ โดยในกรณีทั่วไป ชาวต่างชาติที่ไปทำงานในต่างประเทศนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในแต่ละประเทศด้วยตนเอง ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างจากบุคคลที่มีสัญชาติในประเทศนั้น ๆ (Local hire หรือ Localization assignment) และชาวต่างชาติที่ถูกมอบหมายจากองค์กรธุรกิจต่างประเทศให้มาทำงานในอีกประเทศหนึ่ง (International assignment) โดยชาวต่างชาติที่ทำงานในต่างแดนนี้จะถูกเรียกในศัพท์เฉพาะว่า Expatriate หรือย่อได้ว่า Expat จากผลสำรวจ² ในปีพ.ศ. 2562 พบว่า มี Expat เข้ามาทำงานในประเทศต่าง ๆ ของทวีปเอเชีย รวมไปถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นตลาดเกิดใหม่ (Emerging market) ขององค์กรธุรกิจระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยมี Expat เข้ามาทำงานมากเป็นอันดับที่ 25 ของโลก

จากกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่กำหนดโดยความร่วมมือระหว่างกรมสรรพากร และธนาคาร กรุงไทย (จำกัด) มหาชน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ พบว่า มีขั้นตอนที่มากขึ้นและมีความซับซ้อน ซึ่งเพิ่มความยุ่งยากต่อบุคคลธรรมดาและเป็นการกีดกันการได้รับเงินภาษีคืน โดยเฉพาะชาวต่างชาติ ในส่วนของการเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี เช่น กระบวนการรับรองโดยสถานทูตไทย การมีบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรตัวจริง เป็นต้น รวมไปถึงการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นในการรับภาษีคืนสำหรับบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย ซึ่งมีข้อจำกัดต่าง ๆ จากกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ นี้ จะเห็นว่าบุคคลธรรมดารับเงินภาษีคืนยากกว่าในอดีต รวมไปถึง การได้รับเงินภาษีคืนขององค์กรธุรกิจใน

² Caroline Harsch., **The Top Expat Destinations for 2019** [ออนไลน์], InterNations, 2562. แหล่งที่มา: <https://www.inter-nations.org/expat-insider/2019/top-expat-destinations-39855> [1 ธันวาคม 2562]

ประเทศไทยที่เป็นผู้รับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่ชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การพิจารณาของชาวต่างชาติหรือองค์กรระหว่างประเทศในการส่งชาวต่างชาติให้เข้ามาทำงานในประเทศไทย และจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในประเทศในท้ายที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.) เพื่อศึกษาถึงหลักการและกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- 2.) เพื่อศึกษาปัญหาของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ
- 3.) เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสม และแนวทางแก้ไขปัญหาของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ

1.3 สมมติฐาน

การคืนภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลธรรมดาผู้มี สัญชาติไทย ชาวต่างชาติ รวมถึงองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ในการเสียผลประโยชน์ทางภาษีที่พึงได้รับ จึงควร แก้ไขและปรับปรุง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

- 1.) ศึกษาถึงหลักการและกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- 2.) ศึกษาปัญหาของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ
- 3.) ศึกษาถึงความเหมาะสมและแนวทางแก้ไขปัญหา ของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยค้นคว้า รวบรวม และ วิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย บทความ รายงานประจำปี ตลอดจนข้อมูลทาง อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมไปถึงการวิจัยสนามจากการสัมภาษณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.) ทำให้ทราบถึงหลักการและความเป็นมาของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- 2.) ทำให้ทราบถึงแนวคิด หลักการ และกระบวนการคืนภาษีของต่างประเทศ
- 3.) ทำให้ทราบปัญหาของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข พัฒนา หรือปรับปรุง

1.7 นิยามศัพท์

ภาษีอากร หมายถึง สิ่งที่ภาครัฐบังคับจัดเก็บจากประชาชนตามประมวลรัษฎากร หรือตามกฎหมายอื่น เพื่อนำไปดำเนินการตามแผนการดำเนินการหรือแผนยุทธศาสตร์ที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หมายถึง ผู้อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีอากร ตามที่ประมวลรัษฎากรหรือกฎหมายนั้น ๆ กำหนด

ผู้เสียภาษีอากร หมายถึง ผู้รับภาระในการเสียภาษีอากร ซึ่งเป็นได้ทั้งผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือผู้อื่นที่รับภาระเสียภาษีอากรแทนผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร

ผู้จัดเก็บภาษีอากร หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึง เจ้าพนักงานของกรมสรรพากร เป็นต้น

พร้อมเพย์ หรือ PromptPay หมายถึง แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่ผูกหมายเลขหรือรหัสใด ๆ กับบัญชีธนาคารในประเทศไทย

Expatriate คือ ชาวต่างชาติซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาทำงานในต่างประเทศ ที่มีใช้ประเทศที่ตนเองมีภูมิลำเนาหรืออยู่อาศัย

บทที่ 2

หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการคืนภาษีและโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ

การหาแนวทางเพื่อปรับปรุงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) (แผนยุทธศาสตร์ฯ) จำเป็นต้องศึกษาถึงหลักการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาตลอดจนอุปสรรคที่เกิดขึ้น เนื้อหาในบทนี้จึงประกอบด้วย หลักการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการคืนภาษี ซึ่งอธิบายถึงหลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดี แนวคิดการบริหารการจัดเก็บภาษี มูลเหตุในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงการวางแผนภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการได้รับเงินคืนภาษี และแนวคิดที่ว่าด้วยระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอธิบายถึงที่มาและหลักการของระบบการชำระเงินและแผนยุทธศาสตร์ฯ เพื่อนำไปวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าวในบทถัดไป

2.1 หลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการคืนภาษี

การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นขั้นตอนภายหลังจากการยื่นแบบแสดงรายการภาษีประจำปีต่อกรมสรรพากร ดังนั้น ก่อนการศึกษาถึงมูลเหตุในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จึงจำเป็นต้องทราบถึงหลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดี และแนวคิดการบริหารการจัดเก็บภาษี ในเบื้องต้น เพื่อเข้าใจถึงหลักการทำงานของภาษีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การศึกษาในครั้งนี้จะพิจารณาถึงหลักการวางแผนภาษี ที่สามารถอธิบายถึงผลประโยชน์จากการได้รับเงินภาษีคืนเมื่อมีการวางแผนดังกล่าว

2.1.1 หลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดี

เพื่อสะท้อนว่าภาษีอากรนั้น ๆ มีปัญหาที่ส่วนใด และกระบวนการทางภาษีอากรนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ หลักการภาษีอากรที่ดีจึงเป็นส่วนสำคัญในการวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไข โดยเป็นหลักการที่

สามารถอธิบายได้อย่างครอบคลุมไปถึงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าหลักการภาษีอากรที่ดี³ จะประกอบไปด้วย

1.) หลักความเป็นธรรม

ความเป็นธรรมในที่นี้ ต้องสอดคล้องกับหลักความเป็นธรรมสมบูรณ์ และหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ กล่าวคือ เป็นการเก็บภาษีจากประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้ใดได้รับผลประโยชน์จากการบริการของรัฐที่มากย่อมต้องเสียภาษีที่มากกว่า ประกอบกับผู้ใดมีกำลังความสามารถในการเสียภาษีที่มากกว่า ย่อมต้องรับภาระภาษีที่มากกว่าเช่นเดียวกัน ซึ่งความสามารถดังกล่าวอาจวัดได้จากจำนวนรายได้ที่บุคคลผู้นั้นมี เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในความเห็นของผู้จัดทำนั้น ยังมีความเห็นเพิ่มเติมของหลักความเป็นธรรมภายใต้หลักภาษีอากรที่ดี คือ ควรมีความเป็นธรรมในเชิงของการไม่แบ่งแยกปฏิบัติต่อบุคคลบางจำพวก โดยการปฏิบัตินี้ต้องสอดคล้องกับหลักความเป็นธรรมทั้ง 2 หลักข้างต้น กล่าวคือ ภาษีอากรที่ดี ควรมีกฎเกณฑ์ การบังคับใช้ และการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมโดยสมบูรณ์และสัมพัทธ์ต่อความสามารถในการเสียภาษีอากร เช่น การปฏิบัติทางภาษีอากรในกระบวนการคืนภาษีอากร สำหรับบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและชาวต่างชาติ ที่เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเหมือนกัน โดยไม่แบ่งแยกให้บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยได้รับการอำนวยความสะดวกที่มากกว่าชาวต่างชาติ หรือการเอื้อประโยชน์ในการได้รับเงินคืนภาษีผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มากเกินพอดี เป็นต้น

2.) หลักความแน่นอน

ความแน่นอน หมายถึง ภาษีอากรควรสร้างความถูกต้องและชัดเจน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง หรือสร้างความกำกวมในการตีความที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่พนักงาน โดยความแน่นอนของภาษีอากรนี้ จะเป็นส่วนช่วยในการสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจ ในการอยู่ภายใต้บังคับใช้ของกฎหมายของบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือผู้เสียภาษี ผู้จัดเก็บภาษี และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบการคืนภาษีอากรมีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการบังคับใช้ดังกล่าวต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยการใช้อดุลยพินิจของหน่วยงานจัดเก็บภาษีอากรหรือผู้เกี่ยวข้องภายใต้ระบบการจัดเก็บภาษีอากร มีหลักการและเหตุผล หรือที่มาที่ไปในการบังคับใช้จากการใช้อดุลยพินิจดังกล่าว ทั้งนี้ ความเหมาะสมที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ๆ เป็นต้น

³ ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม, กฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2562), หน้า. 17-20.

3.) หลักความสะดวก

ความสะดวก หมายถึง ภาษีอากรควรสร้างความสะดวกสบายแก่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการทางภาษี โดยความสะดวกสบายดังกล่าวจะครอบคลุมไปถึงความง่าย ซึ่งภาษีอากรที่ง่ายต่อการเข้าใจและการปฏิบัติ จะก่อให้เกิดความสะดวกตามมา เช่น ระบบการคืนภาษีอากรสามารถอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานจัดเก็บ ภาษีอากรและบุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หรือผู้เกี่ยวข้อง โดยระบบดังกล่าวจะมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และมีความชัดเจน ซึ่งความสะดวกและง่ายของระบบการจัดเก็บภาษีจะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการ สร้างความร่วมมือจากบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับระบบดังกล่าว เป็นต้น

4.) หลักความประหยัด

ความประหยัด หมายถึง ภาษีอากรต้องสร้างภาระค่าใช้จ่ายทั้งในแง่ของการจัดเก็บภาษี และการเสีย ภาษีอากร ที่ต่ำหรือน้อยที่สุด ทั้งนี้ การเสียภาษีอากรที่ประหยัดจะครอบคลุมไปถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายที่ ซ้ำซ้อนหรือการใช้วิธีอื่นทดแทนได้ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับภาษี เช่น ค่าถ่ายเอกสาร ค่า เดินทาง หรืออื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้หากเกิดกับองค์กรธุรกิจที่รับผิดชอบภาระภาษีให้กับพนักงาน หลายคน จะถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่น้อย อาจก่อให้เกิดการหลบเลี่ยงภาษีที่ไม่จำเป็นขึ้น กล่าวคือ เมื่อพิจารณา ระบบการบริการคืนภาษีตามหลักการนี้ ระบบดังกล่าวจะต้องสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ สร้างภาระค่าใช้จ่ายต่อส่วนรวมทั้งภายในหน่วยงานคืนภาษีอากรและบุคคลผู้มีสิทธิขอคืนภาษีอากร แต่ยังสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการคืน ภาษีที่มากเกินไปหรือไม่เป็นธรรมจากระบบดังกล่าว เช่น การสร้างภาระค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมาย ภาษี ให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเกินความจำเป็น จะทำให้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ผู้เสียภาษีอากร มีโอกาสที่จะ หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายดังกล่าว ตลอดจนหลบหลีกภาษีที่เกิดขึ้น หรือเกิดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีเพื่อให้ ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยของหน่วยงานจัดเก็บภาษี ก็จะไม่ถือว่าระบบการคืนภาษีอากรนั้นมีประสิทธิภาพ

5.) หลักความเป็นกลางในทางเศรษฐกิจ

ความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ หมายถึง การมีผลกระทบต่อกลไกการทำงานของตลาดน้อยที่สุด หรือไม่ มีเลย ซึ่งจะมีความใกล้เคียงกับความเป็นธรรมที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ โดยในหลักความเป็นธรรมจะ มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคล แต่หลักความเป็นกลางในทางเศรษฐกิจนี้ จะเป็นการพิจารณาถึงส่วนที่มีใช้ตัวบุคคล เช่น การกระตุ้นการใช้มาตรการทางภาษีในการลดหย่อนภาษีสำหรับการบริโภคสินค้าหรือการบริการบางอย่างที่ เกินพอดี การยกเว้นภาษีให้กับสินค้าหรือบริการบางอย่างโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อ ตลาดอื่น ๆ หรือการอำนวยความสะดวกโดยการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ไม่เป็นกลางเมื่อเปรียบเทียบ ระหว่างการรับคืนเงินภาษีผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์และมีใช้อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ดังนั้น ภาษีอากรไม่ว่า

จะเป็นการบังคับใช้ตามกฎหมาย การออกมาตรการทางภาษีต่าง ๆ หรือ อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัภาษีอากร ควร ไม่นิยมเอียงต่ออย่างใดอย่างหนึ่งจนทำให้สภาวะตลาดเกิดผลกระทบในทางที่เป็นผลเสีย

6.) หลักการใช้บังคับได้ในทางปฏิบัติ

การใช้บังคับได้ในทางปฏิบัติ หมายถึง การบัญญัติกฎหมายภาษีอากรหรือการออกมาตรการทางภาษี ต่าง ๆ ต้องสามารถใช้ได้จริงในทางปฏิบัติและสามารถบังคับให้เกิดผลหรือลงโทษได้ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาถึง กฎระเบียบในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ควรมีการกำหนดที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้มีหน้าที่ เสียภาษี ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าวได้จริง แต่ทั้งนี้การกำหนดกฎระเบียบดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักที่ได้อธิบายในก่อนหน้านี้ เช่น มีความสะดวกใน การปฏิบัติจริง รวมไปถึงหลักความยืดหยุ่นที่จะอธิบายในข้อถัดไป

7.) หลักความยืดหยุ่น

ความยืดหยุ่น หมายถึง ภาษีอากรควรมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการณ์และสภาพแวดล้อม หรือ บริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่มิใช่การปรับเปลี่ยนบ่อย ๆ ตามที่ได้อธิบายไว้ในหลักความแน่นอน เช่น การ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ระบบการคืนเงินภาษีต้องประยุกต์ให้เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นที่ ยอมรับได้ของสังคม และก่อให้เกิดความสะดวกแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

นอกจากนี้ ตามความเห็นของผู้จัดทำการศึกษาี้ มีความเห็นว่า ภาษีอากรควรมีความยืดหยุ่นในการ ปฏิบัติ กล่าวคือ การปฏิบัติทางภาษีอากรควรมีความยืดหยุ่น แต่ยังคงสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ ของกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัตินั้น ๆ เช่น หากต้องการยืนยันตัวตนของผู้มีหน้าที่เสียภาษีจากหมายเลข ประจำตัวผู้เสียภาษี สามารถใช้เอกสารที่ออกหรือรับรองโดยราชการ โดยเอกสารนั้นมีการแสดงหมายเลข ประจำตัวผู้เสียภาษีและชื่อระบุตัวตนของเจ้าของหมายเลขดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี อากร ใบเสร็จแสดงการรับเงินจากการยื่นแบบแสดงรายการ หรือแบบแสดงรายการภาษีที่มีการรับรองโดย ราชการ เป็นต้น เอกสารเหล่านี้มีข้อความอันแสดงตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้เอกสารทั้งสิ้น ซึ่งจะ เหมือนกับการใช้บัตรประจำตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะ ทดแทนการใช้บัตรประจำตัวประชาชน เพื่อใช้ในการยืนยัน ตัวตนจากรูปพรรณสัณฐาน และชื่อระบุตัวตน เป็นต้น

8.) หลักความสมัครใจ

ความสมัครใจ หมายถึง การอยู่ภายใต้กระบวนการทางภาษีอากรที่บังคับใช้โดยกฎหมายอย่างเต็มใจ เนื่องด้วย ภาษีอากรถือเป็นภาระค่าใช้จ่ายสำหรับผู้เสียภาษีอากร การที่ภาษีอากรสร้างสภาวะให้เกิดความ สมัครใจในการเสียภาษีอากร จะช่วยลดการหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีภาษีอากร เช่น การที่ภาษีอากรนั้นถูก นำไปใช้เพื่อพัฒนาสวัสดิการของประชาชน หรือนำไปใช้สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น จะ

ช่วยให้ผู้เสียภาษีเห็นว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นถูกนำไปใช้ต่อให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมแก่ตน ก็จะทำให้เกิดความเต็มใจที่จะเสียภาษีให้แก่ภาครัฐ หรือการมีระบบการคืนเงินภาษีที่เอื้อต่อการรับเงินคืน ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นผู้ใด ที่มีสิทธิในการได้รับคืนเงินภาษี จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้บุคคลเหล่านั้นใช้ระบบการคืนเงินภาษีดังกล่าว

2.1.2 แนวคิดการบริหารการจัดเก็บภาษี

ระบบการจัดเก็บภาษีเป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่ในการชำระและคืนภาษี การมีระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องสอดคล้องกับแนวทางหรือแผนงานที่หน่วยงานจัดเก็บภาษีอากรได้วางไว้ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการเก็บภาษี⁴ นั้น ได้แก่ หลักการประหยัดและมีประสิทธิภาพ หลักการยอมรับได้ของสังคม หลักความถูกต้องและเหมาะสม หลักความสะดวกและง่าย หลักความแน่นอนและการปรับตัว และหลักประชาธิปไตยและการเปิดเผยต่อประชาชน โดยหลักการเหล่านี้ บางข้อจะมีความสอดคล้องกับหลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดี ที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อที่ 2.1.1 ดังนั้น หลักการที่นอกเหนือจากที่ได้อธิบายไว้แล้ว ได้แก่ หลักการยอมรับได้ของสังคม และหลักประชาธิปไตยและการเปิดเผยต่อประชาชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.) หลักการยอมรับได้ของสังคม

ผู้เสียภาษีอากร ยอมรับในระบบการจัดเก็บภาษีอากรดังกล่าว ทั้งในส่วนของกฎหมายบังคับต่อการเสียภาษีอากรหรือระบบปฏิบัติการในการจัดเก็บภาษีอากร โดยภาคเอกชนผู้เกี่ยวข้องต่อการเสียภาษีอากรให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานจัดเก็บภาษีอากรในการชำระภาษีอากรและเชื่อมั่นต่อระบบการจัดเก็บภาษีอากร เช่น หากกรมสรรพากรมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มาเปลี่ยนแปลงวิธีการคืนภาษีอากร จะเป็นการสร้างความยุ่งยากในการประยุกต์ใช้โดยผู้มีสิทธิขอคืนภาษีและผู้จัดเก็บภาษี และส่งผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ปฏิเสธการใช้ระบบดังกล่าวและไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมในท้ายที่สุด

อย่างไรก็ดีในส่วนนี้ ผู้จัดทำการศึกษา มีความเห็นว่าหลักการยอมรับได้ของสังคมสำหรับระบบการจัดเก็บภาษียังสามารถอธิบายไปถึงหลักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดีได้เช่นกัน กล่าวคือ การกำหนดกฎหมายทางภาษีอากร ซึ่งรวมถึงกฎระเบียบในการคืนภาษี หากมีการกำหนดที่มีลักษณะสุดโต่ง ซึ่งต่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง แต่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ก็ถือว่ากฎหมายและระเบียบดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับหลักการภาษีที่ดี เช่น การกำหนดให้การคืนภาษีต้องมารับคืนภาษีด้วยตนเองเท่านั้นไม่ว่ากรณีใด ๆ ดังนั้น ชาวต่างชาติหรือ

⁴ พนม ทินกร ณ อยุธยา, การบริหารงานคลังรัฐบาล, การบริหารงานรัฐบาลจุลภาค 1, (กรุงเทพมหานคร : ศิลป์สยามการพิมพ์, 2512), เล่มที่ 3 หน้า 100-103.

บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยที่อยู่ต่างประเทศ จะต้องเดินทางเข้ามารับเงินคืนภาษีด้วยตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากและอาจจะไม่คุ้มค่ากับเงินภาษีที่ได้รับคืน ทำให้ต้องเสียผลประโยชน์ที่พึงได้รับไปเป็นต้น

2.) หลักประชาธิปไตยและการเปิดเผยต่อประชาชน

ระบบการจัดเก็บภาษีจะต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของชาติ เพื่อนำพาประเทศให้เดินทางไปทิศทางที่วางแผนไว้ และต้องเปิดเผยการดำเนินการอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างการยอมรับต่อสังคม ซึ่งส่งผลให้ระบบการจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การเปิดเผยกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือผู้มีสิทธิขอคืนภาษีสามารถทราบได้ว่าการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อขอคืนภาษีของตนเองนั้นอยู่ในขั้นตอนหรือกระบวนการใดของการพิจารณาคืนเงินภาษี เป็นต้น

2.1.3 มุลเหตุในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เมื่อพิจารณาตามกระบวนการของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะพบว่า การคืนภาษีจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีชำระภาษีไว้เกินกว่าจำนวนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีที่ต้องชำระจริง หรือผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายระหว่างปีภาษีไว้เกินกว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี โดยมีผลสำรวจออกมาว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีมักยื่นขอได้รับเงินคืนภาษีมากกว่าการจ่ายภาษีเพิ่มในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ดังนั้นในหัวข้อนี้จะอธิบายถึงสาเหตุของความยื่นขอในการได้รับภาษีคืนของบุคคลธรรมดาและปัจจัยสำคัญในการพิจารณาการคืนเงินภาษี

2.1.3.1 สาเหตุของความยื่นขอในการได้รับภาษีคืนของบุคคลธรรมดา

จากการศึกษาและสำรวจว่าทำไมผู้มีหน้าที่เสียภาษีมักยื่นขอรับการได้รับเงินคืนภาษี อ้างอิงจากบทความในวารสารของ American Taxation Association ในปีพ.ศ. 2551⁵ พบว่า ผู้มีหน้าที่เสียจะมีความวิตกกังวลหากมีภาษีที่ต้องชำระเพิ่มเติมเกิดขึ้นในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี โดยมีความสงสัยว่าภาษีที่ต้องชำระนั้น เกิดจากสาเหตุอะไรและทำไมจึงต้องเสียเพิ่มเติม ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจึงมีความรู้สึกที่ดีเมื่อมีการได้รับเงินมากกว่าการเสียเงิน เนื่องจาก การได้รับเงินภาษีคืนเปรียบเสมือนการได้รับประโยชน์บางอย่างหรือเงินพิเศษจากภาครัฐและสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของ

⁵ Donna D. Bobek, Richard C. Hatfield, and Kristin Wentzel, "An Investigation of Why Taxpayers Prefer Refunds: A Theory of Planned Behavior Approach," American Taxation Association Vol. 29 (March 2008) : p. 93-111.

ตนเองต่อได้ กล่าวคือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะยอมถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย ในระหว่างปีเมื่อได้รับเงินได้ ตามฐานเงินได้ที่เกิดขึ้น โดยมีต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อนต่าง ๆ ที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีคาดว่าจะมีในปีนั้น ๆ จากนั้นแล้ว ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะวางแผนภาษีจากการได้รับค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อนต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ได้รับเงินภาษีคืน ถึงแม้ว่าจะมีต้นทุนทางการเงินของผู้มีหน้าที่เสียภาษี จากการโดนหักภาษี ณ ที่จ่ายระหว่างปีที่ผ่านมาเกินไปนั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักการทางการเงิน พบว่า การลดต้นทุนทางการเงิน แล้วนำเงินส่วนที่ลดนั้นไปลงทุนให้เกิดผลประโยชน์ตอบแทน จะมีความคุ้มค่ากว่าก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม ต้นทุนทางการเงินส่วนเกินที่เสียไปดังกล่าว ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะมองว่าต้นทุนนั้นจะถูกชดเชยด้วยผลประโยชน์ทางอารมณ์ความรู้สึกเมื่อได้รับเงินคืน

นอกจากนี้ยังมีบทความที่ระบุว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมองว่าการโดนหักภาษี ณ ที่จ่ายระหว่างปีที่ผ่านมาเกินไปนั้น เปรียบเสมือนการออมเงินที่ไม่มีอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับรัฐ หรือการปล่อยกู้ให้แก่รัฐที่ไม่มีการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ แล้วทุก ๆ สิ้นปีภาษี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะได้รับเงินส่วนเกินนั้นคืนจากภาครัฐ⁶

สรุปได้ว่า ในการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี บุคคลธรรมดายอมเลือกการได้รับเงินภาษีคืนมากกว่าการที่ต้องมีภาษีชำระเพิ่มเติมตามเหตุผลที่ได้กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม การได้รับภาษีคืนนั้น จะได้รับคืนเป็นจำนวนเท่าไร ได้รับภาษีคืนจริงหรือไม่ หรือหน่วยงานที่พิจารณาการคืนภาษีจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อคืนภาษี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อจำนวนภาษีที่จะได้รับคืน ประกอบกับวิธีการหรือช่องทางในการได้รับเงินคืนภาษี จะอำนวยความสะดวกในการได้รับคืนอย่างไร เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือผู้มีสิทธิขอคืนภาษีจำเป็นต้องทราบเพื่อปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ตลอดจนได้รับเงินคืนภาษีเต็มจำนวนตามที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการไป ซึ่งจะศึกษาในหัวข้อถัดไป

2.1.3.2 ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาการคืนเงินภาษี

จากผลของการที่มีภาษีชำระไว้เกินในแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะพึงได้รับภาษีส่วนเกินนี้กลับมาจากการพิจารณาอนุมัติการคืนภาษีของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรพบว่า มีปัจจัยสำคัญในการพิจารณาคืนเงินภาษี⁷ ได้แก่

⁶ Investopedia, **Tax Refund** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.investopedia.com/terms/t/tax-refund.asp>
[3 พฤษภาคม 2564]

⁷ ดวงฤทัย อภัยลี, “การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา : ศึกษากรณีของสำนักงานสรรพากรจังหวัดปทุมธานี (สาขา),” (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 29-30.

1.) การปฏิบัติตามกฎหมาย

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีการแสดงรายการเงินได้ครบถ้วนตามวิธีการประเมินตนเอง และมีการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งค่าใช้จ่าย ค่ายกเว้น และค่าลดหย่อน ตามที่กฎหมายกำหนด ไม่แสดงให้เห็นถึงเจตนาในการหลบเลี่ยงภาษีอากร นอกจากนี้ เอกสารสำหรับการยืนยันของจำนวนเงินได้ และการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีมีความครบถ้วน สมบูรณ์ และชัดเจน เพื่อต่อการพิสูจน์และอนุมัติการคืนเงินภาษี

2.) ระบบงานกรรมวิธีแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ระบบปฏิบัติการข้อมูลที่ใช้สำหรับการยื่นแบบแสดงรายการ ทั้งในรูปแบบของการยื่นแบบแสดงรายการโดยทั่วไปผ่านทางสำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือการยื่นแบบแสดงรายการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนระบบการประมวลผลข้อมูลการจัดเก็บภาษีระหว่างปี และระบบทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง โดยระบบเหล่านี้จำเป็นต้องมีการบำรุงรักษา และปรับปรุงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนรองรับการใช้งานที่หลากหลายด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การเชื่อมต่อข้อมูลภายในหน่วยงานจัดเก็บภาษีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน หากระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับภาษีมีการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกัน การพิจารณาการคืนภาษีจะมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.) ผู้ขอคืนภาษี

การขอรับเงินภาษีคืนโดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือผู้ได้รับมอบอำนาจ ต้องมีความรอบคอบ กล่าวคือ การยื่นแบบแสดงรายการหรือการยื่นคำร้องเพื่อขอคืนภาษีของบุคคลเหล่านี้ ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับที่กฎหมายกำหนด หากเกิดข้อผิดพลาดขึ้นจากตัวบุคคลเหล่านี้ก็จะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคืนภาษี รวมถึงอาจเสียผลประโยชน์ทางภาษีที่พึงได้รับไป

4.) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการคืนภาษี จำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการอนุมัติการคืนเงินภาษี ตั้งแต่การพิจารณาความถูกต้องของแบบแสดงรายการ การตรวจสอบเอกสารยืนยันเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การใช้ระบบการจัดเก็บภาษี และการให้คำอธิบายในการคืนภาษีแก่บุคคลผู้มีความต้องการขอคืนภาษีได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการใช้ดุลยพินิจเพื่อพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคืนภาษี ดังนั้น หากเกิดข้อผิดพลาดจากตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน อาจเกิดข้อพิพาทขึ้นได้และส่งผลให้การพิจารณาการคืนเงินภาษีมีเหตุให้ต้องล่าช้า เปลี่ยนแปลงไป หรือเกิดภาระค่าใช้จ่ายจากข้อพิพาทดังกล่าว

ทั้งนี้ กรมสรรพากรจะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคืนภาษีภายใน 3 เดือน หลังการยื่นแบบ⁸ โดยหากเป็นการยื่นแบบแสดงรายการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เว็บไซต์กรมสรรพากร ทางกรมสรรพากรจะมีการพิจารณาเงินคืนภาษีโดยเฉลี่ย 3 – 7 วัน หลังการยื่นแบบออนไลน์ ทั้งนี้ ระยะเวลาการพิจารณามักขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของเอกสารที่ใช้สนับสนุนในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากที่ได้อธิบายข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ามูลเหตุหลักของการคืนภาษี คือ การที่มีภาษีส่วนเกินเกิดขึ้นจากการชำระภาษีไว้เกินตามภาระภาษีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีพึงมี รัฐจึงจำเป็นต้องคืนภาษีส่วนเกินดังกล่าวให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี โดยอาจกล่าวได้ว่า ภาษีส่วนเกินเป็นประโยชน์ที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีควรได้รับคืนจากรัฐ ดังนั้น รัฐจะต้องพิจารณาถึงวิธีการคืนภาษีให้แก่บุคคลดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อพิพาทขึ้นว่ารัฐฉ้อโกงเงินจากผู้มีหน้าที่เสียภาษี โดยจะศึกษาถึงวิธีการและช่องทางการคืนภาษีในการศึกษาบทต่อไป

2.1.4 การวางแผนภาษีอากร

จากที่ได้อธิบายไว้ในเรื่องสาเหตุของความชอบในการได้รับภาษีคืนของบุคคลธรรมดา หัวข้อที่ 2.1.3.1 จะพบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะมีการวางแผนภาษีอากร เพื่อได้รับเงินคืนภาษีจากภาครัฐ ซึ่งการวางแผนภาษีสำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งในแง่ของบุคคลธรรมดาวางแผนภาษีเอง หรือองค์กรธุรกิจเป็นผู้วางแผนภาษีให้ เป็นสิ่งที่พึงควรกระทำ เพื่อควบคุมภาระภาษีที่เกิดขึ้นต่อตนเอง และหรือองค์กรธุรกิจ ตลอดจนเป็นการวางแผนภาษีเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายทั้ง 2 ฝ่าย โดยภาษีอากรถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายที่บุคคลต้องรับผิดชอบ หากเป็นองค์กรธุรกิจแล้วนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนเพื่อคาดการณ์ควบคุมค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ดี ค่าใช้จ่ายจากภาษีอากรนี้ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลธรรมดาด้วย เช่นนั้นแล้ว ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาหรือองค์กรธุรกิจที่เป็นผู้เสียภาษีอากรนั้น ไม่ต้องการให้เกิดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจากภาระค่าใช้จ่ายทางภาษีอากร เช่น เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม หรือการสูญเสียประโยชน์ที่พึงได้รับจากมาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น บุคคลธรรมดาและองค์กรธุรกิจจึงจำเป็นต้องวางแผนทางการเงิน เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงินแก่ตนเอง ดังนั้นแล้ว การศึกษาในหัวข้อนี้จะอธิบายเบื้องต้นถึงหลักการวางแผนภาษีอากร เพื่อการได้รับผลประโยชน์จากการคืนเงินภาษีที่เต็มเม็ดเต็มหน่วย นอกจากนี้ หากมีการวางแผนภาษีอากรที่ดีก็อาจจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มเติม รวมไปถึงอาจไม่ต้องเข้ามาข้องเกี่ยวกับกระบวนการทางภาษีภายหลังจากยื่นแบบแสดงรายการทางภาษีต่อ

⁸ กรมสรรพากร, **ขอคืนเงินภาษี มีคำตอบ** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.rd.go.th/35775.html#:~:text=%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B0%E0%B8%94%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3,RD%20Call%20Center%201161> [21 เมษายน 2564]

กรมสรรพากรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ประกอบกับหลักการวางแผนภาษีดังที่จะได้อธิบายต่อไปนี้ สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ถึงปัญหาของกระบวนการทางภาษีได้อีกด้วย โดยหลักการวางแผนภาษีอากร⁹ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.) เข้าใจถึงหลักการภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตลอดจนระบบบัญชีและเอกสาร

การวางแผนภาษีอากรต้องพิจารณาถึงภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนดังกล่าวว่ามีสิ่งใดเกี่ยวข้องบ้าง โดยสิ่งที่เกี่ยวข้องนั้นต้องทราบว่า ผู้ใดมีหน้าที่ต้องเสีย เสียจากฐานอะไร เสียในอัตราเท่าใด และวิธีการเสียเป็นอย่างไร เพื่อนำมาประกอบและวิเคราะห์ในการวางแผนภาษีอากร นอกจากนี้การทราบวิธีทางบัญชี และตระหนักถึงความสำคัญของเอกสาร อาจมีส่วนช่วยในประหยัดภาษีได้ เช่น การได้รับใบกำกับภาษีสำหรับสินค้าหรือบริการแบบสมบูรณ์ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด อาจนำมาใช้ในการลดหย่อนภาษี เพื่อรับเงินภาษีคืน เป็นต้น

2.) เข้าใจถึงกลยุทธ์ในการวางแผนภาษีอากร

กลยุทธ์ในการวางแผนภาษีอากร ผู้วางแผนต้องทราบถึงวิธีการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการยกเว้นภาษี การใช้อัตราภาษี การลดหย่อนภาษี การหักค่าใช้จ่าย และระยะเวลาการชำระภาษี ตลอดจนช่องทางชำระภาษีในรูปแบบต่าง ๆ

3.) ดำเนินการวางแผนภาษีอากร ปฏิบัติตามแผนภาษีอากร และประเมินผล

เมื่อผู้วางแผนภาษีเข้าใจถึงกระบวนการทางภาษีอากรและเรื่องที่เกี่ยวข้องแล้ว ก็จะสามารถวางแผนภาษีอากรได้ ทั้งนี้ แผนภาษีอากรดังกล่าวจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนดังกล่าว เช่น จัดทำเพื่อประหยัดภาษีหรือจัดทำเพื่อให้ตนเองดำเนินการทางภาษีได้ถูกต้องตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนดไว้ เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนภาษีอากรดังกล่าวแล้ว จะต้องคอยพิจารณาว่าแผนดังกล่าวมีผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ เช่น สามารถประหยัดภาษีจากการได้รับเงินคืนภาษีจากรัฐเต็มจำนวน ไม่เกิดค่าใช้จ่ายส่วนเกินขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ดี จากหลักการวางแผนภาษีอากรข้างต้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนภาษีอากรไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่วางแผนด้วยตนเอง หรือผู้อื่นเป็นผู้วางแผนภาษีอากรให้ จำเป็นต้องทำการศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาภาษีอากร¹⁰ กล่าวคือ การวางแผนภาษีอากรจะต้องทราบถึงสาเหตุของปัญหาภาษีอากรไม่ว่าจะในแง่ของรายได้ ค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อน อัตราภาษี ตลอดจนรูปแบบและวิธีการทางภาษี เช่น กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีขั้นตอนและรูปแบบอย่างไร หากผู้วางแผนภาษีต้องการเงินภาษีคืนจากการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

⁹ ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม, กฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2562), หน้า. 18-31.

¹⁰ สุเทพ พงษ์พิทักษ์, Tax Mapping เทคนิคการจัดทำแผนที่ภาษีอากร เพื่อลดข้อผิดพลาดทางภาษี, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรมนิติเพรส จำกัด, 2563), หน้า. 67-73

2.2 แนวคิดว่าด้วยระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์

เพื่ออธิบายถึงแผนยุทธศาสตร์ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงหลักการของระบบการชำระเงิน และที่มาของระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังต่อไปนี้

2.2.1 หลักการของระบบการชำระเงิน

ระบบการชำระหรือคืนเงินภาษีถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บภาษีตามได้อธิบายไว้ในหัวข้อที่ 2.1.2 โดยระบบดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงิน ทั้งนี้ ระบบชำระเงิน¹¹ หมายถึง กระบวนการส่งมอบหรือโอนสื่อการชำระเงิน เพื่อชำระราคา ซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือที่นำพากิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง โดยระบบการชำระเงินมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.) องค์กรและบุคคล หมายถึง ผู้จ่ายเงิน ผู้รับเงิน และองค์กรที่เป็นตัวกลางในการชำระเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน เป็นต้น
- 2.) กระบวนการดำเนินการภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติ ที่กำหนดบทบาท หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและบุคคลต่าง ๆ รวมถึงกลไกการชำระเงินที่เกี่ยวข้อง
- 3.) สื่อการชำระเงินประเภทต่าง ๆ เช่น เงินสด ตราสารการเงิน บัตรพลาสติก การโอนเงินทางบัญชี ตลอดจนการชำระเงินด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

จากองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนสามารถแบ่งประเภทของระบบการชำระเงินเบื้องต้น ดังนี้

- 1.) ระบบการชำระเงินด้วยเงินสด ระบบนี้จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการต่าง ๆ เช่น การจัดพิมพ์ธนบัตร การนำธนบัตรออกใช้ การรับและจ่ายเงินสดระหว่างธนาคารกลาง สถาบันการเงิน และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการตรวจคัดธนบัตรชำระออกไปทำลาย และพิมพ์ธนบัตรใหม่ขึ้นทดแทน เป็นต้น

¹¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ระบบการชำระเงิน [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bot.or.th/Thai/PaymentSystems/PSServices/Pages/default.aspx> [21 เมษายน 2564]

- 2.) ระบบการชำระเงินด้วยสื่อการชำระเงินที่มีใช้เงินสด สามารถจำแนกสื่อดังกล่าวได้เป็น
 - 2.1) สื่อการชำระเงินที่เป็นตราสาร เช่น เช็ค ดราฟท์ และตั๋วแลกเงิน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับผู้ส่งจ่าย ผู้ทรงเช็ค ธนาคารที่เกี่ยวข้อง ระบบหรือวิธีการแลกเปลี่ยนเช็คระหว่างธนาคาร ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้เช็ค เป็นต้น
 - 2.2) สื่อการชำระเงินที่ไม่มีใช้ตราสาร เช่น ระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะเกี่ยวข้องกับบุคคล สถาบันการเงิน รวมถึงระบบการโอนเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ และระเบียบวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2.2.2 หลักการของระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์

เนื่องด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยีต่อระบบการเงิน ทำให้รูปแบบการชำระเงินจึงมีการพัฒนาไปสู่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment หรือ Digital payment) เพิ่มมากขึ้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความของระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง กระบวนการชำระเงินระหว่างผู้จ่ายหรือผู้โอนเงินไปยังผู้รับเงิน ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อและช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ การชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ต หรือการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น ซึ่งระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ สร้างประโยชน์ให้แก่หลายภาคส่วน ได้แก่

- 1.) ประโยชน์ต่อประชาชน คือ สร้างความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และลดค่าใช้จ่าย ในการทำธุรกรรมทางการเงิน ตลอดจน เป็นการลดความเสี่ยงจากการถือเงินสด จากการมีหลักฐานการชำระเงินที่แน่นอน สามารถตรวจสอบได้ง่ายทั้งผู้รับและผู้จ่าย นอกจากนี้ยังมีรูปแบบบริการให้เลือกใช้ได้หลากหลาย
- 2.) ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการหรือองค์กรธุรกิจ คือ สร้างความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และลดค่าใช้จ่าย ในการทำธุรกรรมทางการเงินและการให้บริการทางการเงินแก่ผู้บริโภค ตลอดจนลดความเสี่ยงอันเกิดมาจากข้อผิดพลาดหรือการทุจริตของการใช้บุคคลรับชำระเงิน รวมไปถึงเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลให้เงินสดสูญหาย นอกจากนี้ยังมีรูปแบบบริการให้เลือกใช้ได้หลากหลาย
- 3.) ประโยชน์ต่อรัฐ คือ รัฐสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินต่าง ๆ จะปรากฏในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยมากขึ้น ตลอดจนลดภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตเหรียญและธนบัตร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงิน

จากประโยชน์ต่าง ๆ ของการใช้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้ใช้บริการมีปัจจัยที่ดึงดูดให้เลือกใช้บริการระบบดังกล่าว¹² ดังนี้

- 1.) ความสะดวกและรวดเร็วในการใช้บริการ
- 2.) ค่าธรรมเนียมการให้บริการ
- 3.) ความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ ซึ่งคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การให้บริการตรวจสอบหรือการแก้ไขปัญหา และระบบการชำระเงินอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามกฎหมายโดยองค์กรที่น่าเชื่อถือ

จากแนวคิดของระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้นนั้น พบว่าในปีพ.ศ. 2562 คนไทยส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60 มั่นใจในระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์จากปัจจัยและประโยชน์ของระบบที่ได้อธิบายไว้¹³ นอกจากนี้ จากงานศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า คนไทยมีแนวโน้มการใช้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้นในปีพ.ศ. 2562 – 2563 โดยมีธุรกรรมเกิดขึ้นผ่านระบบดังกล่าวมากกว่า 8 พันล้านรายการ ซึ่งคิดเป็นจำนวนครั้งในการใช้บริการเฉลี่ย 151 ครั้งต่อคนต่อปี¹⁴ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อถัดไป

2.2.3 โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ

ในช่วงปลายปีพ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้มีแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment)¹⁵ (แผนยุทธศาสตร์ฯ) โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ลงทะเบียนผู้มีรายได้ร้อยละ 100 และบูรณาการสวัสดิการ และส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน ตลอดจนส่งเสริม e-Payment ในทุกภาคส่วน โดยแผนยุทธศาสตร์ฯ นี้กำหนดให้มีการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ได้แก่

¹² OECD, **Electronic Payment Systems – Accountability Guidance** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.oecd.org/tax/administration/31663069.pdf> [21 เมษายน 2564]

¹³ getinvoice, **E-Payment คืออะไร ?** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.getinvoice.net/e-payment-2/> [21 เมษายน 2564]

¹⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย, **มุ่งสู่เศรษฐกิจไร้เงินสด: พฤติกรรมผู้บริโภคและโอกาสของธุรกิจไทยช่วงโควิด 19** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_21Jul2020.aspx [21 เมษายน 2564]

¹⁵ กระทรวงการคลัง, **National e-Payment** [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.epayment.go.th/home/app/home> [1 ธันวาคม 2562]

1.) โครงการการชำระเงินแบบ Any ID

โครงการนี้เป็นการโอนเงินโดยใช้หมายเลขหรือรหัสใด ๆ (Any ID) เช่น หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือรหัสส่วนบุคคลอื่น ๆ เป็นต้น โดยหมายเลขหรือรหัสใด ๆ นั้น จะถูกใช้ในการลงทะเบียนกับธนาคารเพื่อระบุตัวตนความเป็นเจ้าของ โดยเป็นการโอนเงินจากธนาคารของผู้โอนที่ผูกกับหมายเลขดังกล่าว ไปสู่ธนาคารของผู้รับโอนที่ผูกกับหมายเลขดังกล่าวของผู้รับโอนเช่นกัน ทั้งนี้ การใช้งานในการโอนเงินจะกระทำผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยในปัจจุบันมีเพียง 2 แอปพลิเคชันที่ให้บริการจากรัฐ ได้แก่ PromptPay และ เป๋าตัง ประกอบกับหมายเลขที่สามารถลงทะเบียนเพื่อใช้งานนั้น สามารถใช้ได้แค่เพียง หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี และหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ เท่านั้น

จากโครงการนี้ จะทำให้ไม่ว่าภาครัฐหรือภาคเอกชน รวมไปถึงประชาชนคนทั่วไป สามารถเข้าถึงการบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์นี้ได้ เนื่องจาก มีความง่าย สะดวก รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าการบริการชำระเงินที่ไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับเป็นช่องทางการชำระเงินที่เพิ่มมาอีกช่องทางหนึ่ง เพื่อเป็นทางเลือกในการใช้บริการ นอกจากนี้ โครงการการชำระเงินแบบ Any ID ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการชำระเงินจากรัฐสู่เอกชนหรือประชาชน เช่น การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเข้าบัญชีธนาคารของผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ได้ลงทะเบียนผ่านพร้อมเพย์ไว้ เป็นต้น โครงการนี้จะทำให้การจ่ายเงินของรัฐมีความโปร่งใส ลดความผิดพลาด และลดปัญหาการทุจริตจากการจ่ายเงินด้วยเงินสดหรือเช็ค ดังนั้น หากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นรัฐ เอกชน หรือประชาชน เข้าร่วมโครงการนี้ได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำธุรกรรม ประกอบกับข้อมูลธุรกรรมจะปรากฏในระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถประมวลผลได้ง่ายและรวดเร็ว ตลอดจนมีส่วนช่วยให้การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.) โครงการการขยายการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์

บัตรอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อการชำระเงินที่ถูกพัฒนาเพื่อนำมาใช้แทนเงินสด เช่น บัตรเอทีเอ็มหรือบัตรเดบิต เป็นต้น โครงการการขยายการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นการเพิ่มทางเลือกในการชำระเงินให้กับรัฐ เอกชน และประชาชน ในการเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากขึ้น โดยโครงการนี้จะวางมาตรการค่าธรรมเนียมต่ำ เพื่อสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนใช้บริการทางการเงินโดยบัตรอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เงินสด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เฉพาะทางในการรับชำระเงินในรูปแบบดังกล่าว รัฐจึงช่วยในการกระจายอุปกรณ์ดังกล่าว เพื่อให้การชำระเงินในรูปแบบนี้สามารถเข้าถึงได้อย่างครอบคลุม ทั้งนี้ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นสำหรับโครงการนี้จะสอดคล้องกับโครงการการชำระเงินแบบ Any ID กล่าวคือ เป็นการเพิ่มช่องทาง ความสะดวก และความรวดเร็ว ของการบริการการชำระเงิน

3.) โครงการระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

จากการพัฒนาระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์จาก 2 โครงการข้างต้น เพื่อให้ธุรกรรมระหว่างและหลังการชำระเงินเป็นไปในทิศทางของระบบอิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกัน โครงการนี้จึงเป็นการพัฒนาการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax Invoice) และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-Receipt) เพื่ออำนวยความสะดวก และลดขั้นตอนในการจัดทำใบกำกับภาษี รวมทั้งการนำส่งรายงานการทำธุรกรรมทางการเงิน ที่เป็นกระดาษออกไป

4.) โครงการ e-Payment ภาครัฐ

โครงการนี้เป็นการส่งเสริมการบริการทางการเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐ โดยให้ทุก ๆ หน่วยงานภายใต้สังกัดของรัฐนำระบบการบริการทางการเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ไปปรับใช้กับการดำเนินงาน ในการให้บริการแก่ประชาชนหรือองค์กรธุรกิจ เพื่อให้การบริการที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินแก่ประชาชนและองค์กรธุรกิจนั้น ลดความผิดพลาด ความซ้ำซ้อน และการทุจริตจากภายในหน่วยงาน หรือจากเอกชนและประชาชนต่อรัฐ ซึ่งในปัจจุบันได้มีโครงการต่าง ๆ ภายใต้โครงการ e-Payment ภาครัฐ เช่น คนละครึ่ง เราชนะ หรือการเยียวยาต่าง ๆ จากภาครัฐอันเนื่องมาจากสถานการณ์ COVID – 19 เป็นต้น

จากโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ข้างต้น คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ฯ โดยในปีภาษี 2559 กรมสรรพากรได้นำโครงการระบบการชำระเงินแบบ Any ID หรือที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า พร้อมเพย์ (PromptPay) ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ มาเปลี่ยนแปลงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา¹⁶ โดยเป็นการโอนเงินคืนภาษีผ่านพร้อมเพย์ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านช่องทางนี้ สามารถคืนได้เฉพาะบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น เนื่องจาก พร้อมเพย์จะต้องลงทะเบียนด้วยหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเป็นหมายเลขเดียวกันกับหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ในขณะที่ ชาวต่างชาติมีเพียงหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ซึ่งต้องทำเรื่องขอรับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรจากกรมสรรพากร เมื่อทำงานหรือมีเงินได้จากจากหน้าที่การงานในประเทศไทยตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ทำให้กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับชาวต่างชาติจำเป็นต้องมีขั้นตอนในการรับเงินภาษีคืนแตกต่างจากบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย รวมถึงมีความแตกต่างจากในอดีตด้วยเช่นกัน

¹⁶ กรมสรรพากร, รายงานประจำปี 2560 [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://download.rd.go.th/fileadmin/download/annual_report/annual_report60.pdf [1 ธันวาคม 2562]

สำหรับสาเหตุของการใช้หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการลงทะเบียนผ่านพร้อมเพย์เท่านั้น¹⁷ เนื่องจาก หมายเลขดังกล่าวเป็นหมายเลขที่แสดงถึงตัวบุคคลที่ชัดเจน ไม่มีการซ้ำกันในระหว่างบุคคลด้วยตัวเอง ทำให้การลงทะเบียนนั้นสามารถตรวจสอบและยืนยันตัวบุคคลได้สะดวก ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวจำเป็นต้องมีหมายเลขบัญชีธนาคารที่ผูกกับพร้อมเพย์ในการลงทะเบียนเพื่อใช้สำหรับระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้

¹⁷ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ National e-Payment [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php> [21 เมษายน 2664]

บทที่ 3

การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

จากหลักการพื้นฐานทางภาษีที่เกี่ยวกับการคืนภาษี และโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติในการศึกษาบทก่อนหน้า ต่อมาการศึกษาในบทนี้จะอธิบายถึง กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา วิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันของประเทศไทย ตลอดจนเปรียบเทียบวิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้น และเหตุผลในการใช้วิธีการดังกล่าว เพื่อนำไปวิเคราะห์ปัญหา และผลกระทบของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าวในบทถัดไป

3.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายได้กำหนดผู้มีหน้าที่เสียภาษีไว้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ บุคคลธรรมดา ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล และวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีเหล่านี้ หากผู้นั้นมีเงินได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมมีหน้าที่ต้องเสียภาษีทั้งสิ้น ทั้งนี้ เงินได้สำหรับผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นเป็นส่วนหนึ่งของฐานภาษีสำหรับการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยมีหลักการคำนวณหาเงินได้สุทธิหลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน เพื่อนำไปคิดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากนั้นจึงนำภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่คำนวณได้ไปหักภาษีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างปี ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี ภาษีเงินได้ชำระล่วงหน้า และภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยผลต่างที่เกิดขึ้นอาจเป็นไปได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ไม่มีภาษีที่ต้องชำระเพิ่มเติมและภาษีที่ชำระไว้เกิน มีภาษีที่ต้องชำระเพิ่มเติม และมีภาษีที่ชำระไว้เกิน

จากการมีภาษีชำระไว้เกิน กรมสรรพากรได้มีการกำหนดผู้มีสิทธิขอคืนภาษี วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี และกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังต่อไปนี้

3.1.1 ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี

ประมวลรัษฎากรได้มีการกำหนดการมีภาษีชำระไว้เกินไว้ว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ถูกหักภาษีระหว่างปีไว้เกิน จะมีสิทธิได้รับภาษีส่วนเกินนั้น โดยต้องยื่นคำร้องขอคืนต่อเจ้าพนักงานประเมินภาษีภายใน 3 ปี นับแต่วันสุดท้ายของการยื่นแบบแสดงรายการ ของปีถัดจากปีที่ถูกหักภาษีเกินไว้¹⁸ ทั้งนี้ การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้ชำระไว้เกินนั้น จะคืนให้แก่ผู้มีสิทธิขอคืน โดยผู้มีสิทธิขอคืน หมายถึง¹⁹

- 1.) ผู้เสียภาษีอากรที่ได้ชำระภาษีไว้เกิน ผิด หรือซ้ำ
- 2.) ผู้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในระหว่างปีภาษีไว้เกิน และ/หรือมีภาษีเกินเนื่องจากการเครดิตภาษี
- 3.) ผู้ไม่มีหน้าที่เสียภาษี แต่ได้ชำระภาษีไว้หรือถูกหักภาษีไว้ไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ
- 4.) ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ที่นำเงินของตนเองส่งภาษีไว้ผิดหรือซ้ำ ซึ่งเป็นในกรณีการออกภาษีให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี
- 5.) ผู้เสียประโยชน์จากการชำระหรือนำส่งภาษีไว้เกินหรือผิดหรือซ้ำ หรือโดยไม่มีหน้าที่ต้องเสีย ซึ่งรวมไปถึงผู้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิขอคืนตามข้อ 1.) ถึง 4.)

3.1.2 วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี

กรมสรรพากรได้แบ่งวิธีการปฏิบัติเพื่อขอคืนภาษีออกได้เป็น 2 กรณี²⁰ ดังนี้

- 1.) กรณีที่ผู้เสียภาษีถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย หรือมีเครดิตภาษี หรือเสียภาษีไว้แล้ว เกินกว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี
 - 1.1.) ให้ใช้แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี (ภงด.90 หรือ ภงด.91) ที่ได้กรอกรายละเอียดของเงินได้พึงประเมิน การหักค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนไว้ เป็นคำร้องขอคืนภาษี
 - 1.2.) ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี พร้อมกับหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น
 - (1.) เอกสารยืนยันตัวตน เช่น
 - (ก.) หนังสือแสดงการเปลี่ยนชื่อหรือนามสกุล ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง

¹⁸ พระราชบัญญัติ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481, มาตรา 63

¹⁹ โกเมนทร์ สืบวิเศษ, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: มานพิมพ์ 50 จำกัด, 2552), หน้า 159-162.

²⁰ ดวงฤทัย อภัยลี, “การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา : ศึกษากรณีของสำนักงานสรรพากรจังหวัดปทุมธานี (สาขา),” (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 34-35.

(ข.) หนังสือมอบอำนาจและหลักฐานแสดงตัวตนของผู้มอบอำนาจและผู้รับอำนาจ ในกรณีที่ให้บุคคลอื่นลงลายมือชื่อเพื่อขอคืนภาษีแทน

(2.) เอกสารยืนยันสำหรับการหักค่าลดหย่อน เช่น

(ก.) สำเนาทะเบียนสมรสหรือใบสำคัญการหย่าพร้อมหลักฐานแสดงอุปการะเลี้ยงดูบุตร ในกรณีหักค่าลดหย่อนคู่สมรส

(ข.) สูติบัตรหรือหนังสือรับรองบุตร หรือหนังสือการจดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรมหรือสำเนาทะเบียนที่มีชื่อบุตร ในกรณีหักค่าลดหย่อนบุตร

(ค.) หนังสือรับรองการกู้ยืมเงินและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในกรณีหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม

(3.) เอกสารการนำส่งภาษีระหว่างปีภาษี เช่น

(ก.) สำเนาใบเสร็จเงินภาษีครึ่งปีตามแบบแสดงรายการ ภงด. 94 ในกรณีที่มีการเสียภาษีกลางปี

(ข.) หนังสือรับรองหักภาษี ณ ที่จ่าย ในปีภาษีนั้น ๆ

(4.) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอคืนเงินภาษี

1.3.) ในอดีตจะเป็นการยื่น ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันได้มีเพิ่มเติมอีก 1 ช่องทาง คือ การยื่นผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกรมสรรพากร

2.) กรณีอื่นที่มีใช้กรณีตามข้อ 1.) เช่น มีการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ภาษีใด ๆ เพื่อชำระภาษีซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง เป็นต้น ให้ผู้มีสิทธิขอคืนภาษียื่นคำร้องขอคืนภาษีอากรตามแบบ ค.10 (รายละเอียดตามภาคผนวก ก) โดยระบุเหตุผลในการขอคืนเงินภาษีอากรอย่างละเอียดและแนบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการขอคืนเงินภาษีอากร โดยยื่นได้ในสถานที่ดังต่อไปนี้

(ก.) สำนักงานสรรพากรพื้นที่ในกรุงเทพฯ ฝ่ายภาษีหัก ณ ที่จ่ายและคืนภาษี สำหรับกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ

(ข.) สำนักงานสรรพากรจังหวัด สำหรับกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมิได้มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ

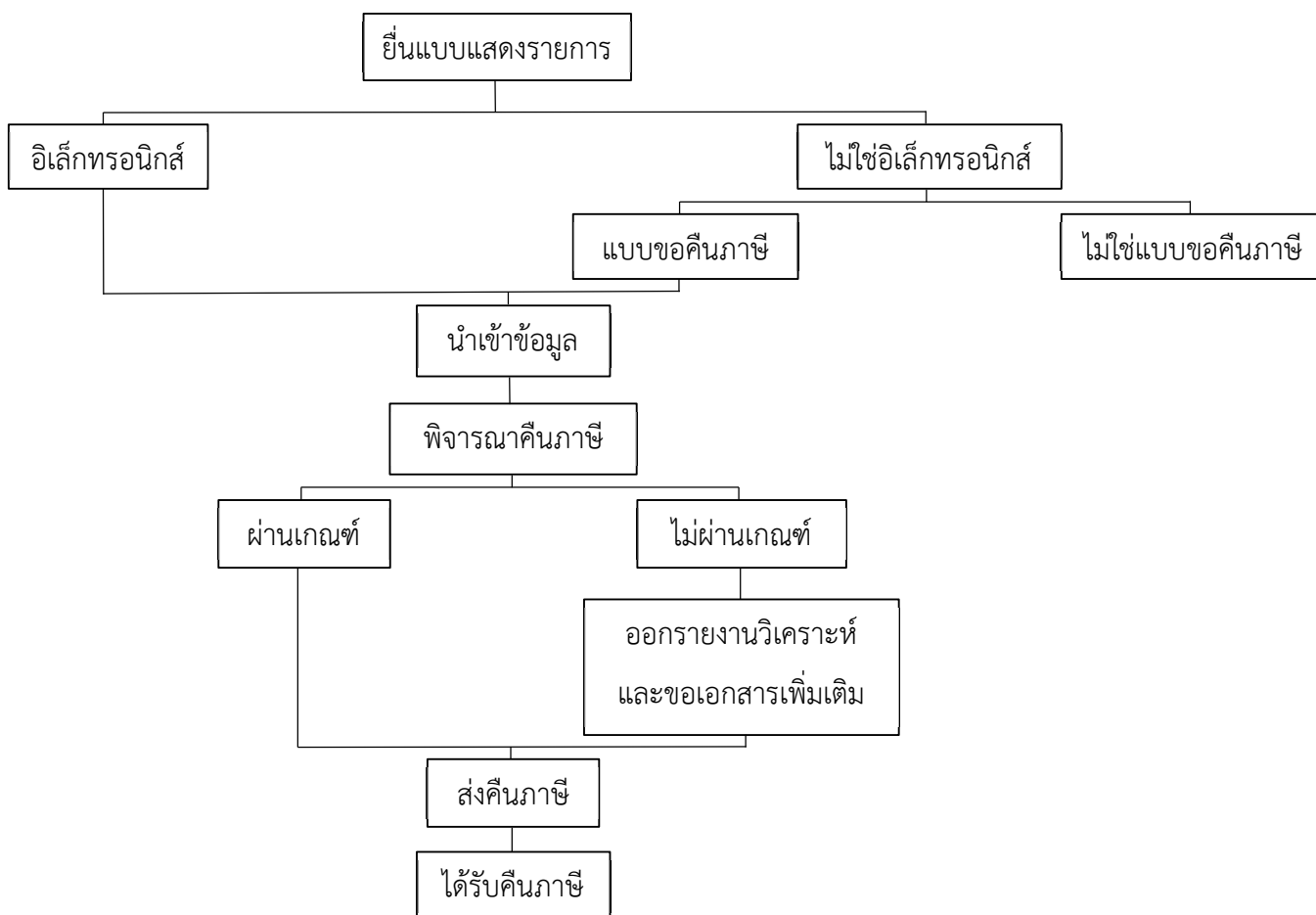
(ค.) อำเภอท้องที่ ที่เป็นภูมิลำเนาของผู้มีสิทธิขอคืน สำหรับกรณีที่ผู้มีสิทธิขอคืนไม่สะดวกยื่นในสถานที่ข้างต้น

วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษีทั้ง 2 วิธีข้างต้นนั้น จะต้องยื่นขอคืนภาษีภายใน 3 ปี นับแต่วันสุดท้ายแห่งปีซึ่งถูกหักภาษีเกินไป หรือกำหนดเวลาการยื่นแบบแสดงรายการตามที่กฎหมายกำหนด แล้วแต่กรณี

3.1.3 กระบวนการค้ำประกันเงินได้บุคคลธรรมดา

จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการค้ำประกันข้างต้น ทางกรมสรรพากรได้มีระเบียบของกระบวนการในการค้ำภาษี²¹ ดังรูปภาพต่อไปนี้

รูปภาพที่ 1: รูปภาพแสดงกระบวนการค้ำภาษีของกรมสรรพากร

จากรูปภาพข้างต้น สามารถอธิบายกระบวนการค้ำภาษีของกรมสรรพากรแยกตามช่องทางอิเล็กทรอนิกส์และไม่ใช้ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์²² ได้ดังนี้

- 1.) ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษียื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่กรมสรรพากร ซึ่งสามารถยื่นได้ 2 ช่องทาง ได้แก่ ช่องทางธรรมดาต่อเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีอากร ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา²³

²¹ เรียบเรียงโดยผู้เขียน

²² สัมภาษณ์ ชุติวรรณ แสงสุข, ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการจัดเก็บภาษี, และ โปรตปราน นนทสุวรรณ, นักวิชาการสรรพากรชำนาญการ, 6 พฤษภาคม 2564

²³ คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป.112/2545 เรื่อง กำหนดสถานที่รับแบบแสดงรายการ และรับชำระเงินภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากร

หรือช่องทางอินเทอร์เน็ต²⁴ ที่เว็บไซต์ https://epit.rd.go.th/BOAPP_RDINET/EFLoginService?service=EPIT โดยการยื่นแบบแสดงรายการแต่ละประเภทไม่ว่าจะเกิดภาษีชำระเพิ่มเติมหรือภาษีที่ชำระไว้เกินหรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่สรรพากร ซึ่งเป็นผู้รับแบบแสดงรายการ จะออกหลักฐานใบเสร็จแสดงการรับเงินชำระภาษี และถือเป็นหลักฐานแสดงการยื่นแบบแสดงรายการให้กับผู้ยื่นแบบแสดงรายการทุกราย โดยใบเสร็จรับเงินที่ได้รับจากกรมสรรพากรนั้น จะมีการระบุชื่อผู้ชำระภาษีอากร ซึ่งเป็นการระบุชื่อและนามสกุลของผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร ที่อาจเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้เสียภาษีอากร แต่มิใช่ผู้อื่นนอกเหนือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร เช่น องค์กรธุรกิจที่ชำระค่าภาษีอากรให้ เป็นต้น และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรไว้อย่างชัดเจน โดยเป็นการระบุหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยจะเป็นหมายเลขเดียวกันกับหมายเลขประจำตัวประชาชน

2.) นำเข้าข้อมูล คือ กรมสรรพากรจะนำข้อมูลการยื่นแบบแสดงรายการที่มีหน้าที่เสียภาษีได้ทำการยื่นไว้เข้าสู่ระบบฐานข้อมูลของกรมสรรพากร ซึ่งระบบฐานข้อมูลดังกล่าวจะมีการเชื่อมต่อกับข้อมูลภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีนั่น ๆ ทั้งหมดที่กรมสรรพากรมี ณ ขณะนั้น ทั้งนี้ การนำเข้าข้อมูลจะถูกพิจารณาแยกตามช่องทางอิเล็กทรอนิกส์และไม่ใช้ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

2.1) การยื่นแบบแสดงรายการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำเข้าสู่ระบบประมวลผลทันที และจะเข้าสู่กระบวนการในข้อ 3.) ต่อไป

2.2) การยื่นแบบแสดงรายการผ่านช่องทางไม่ใช้อิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาที่เป็นผู้รับแบบจะทำการคัดแยกแบบแสดงรายการที่ปรากฏภาษีได้รับคืนออกจากแบบแสดงรายการอื่น ๆ จากนั้นจึงนำส่งสำนักงานสรรพากรภาคของพื้นที่สาขานั้น ๆ เพื่อให้สำนักงานสรรพากรภาคนำเข้าข้อมูลเข้าสู่ระบบประมวลผล

3.) พิจารณาคืนภาษี คือ ขั้นตอนนี้จะถูกแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่

3.1) ช่วงแรก ระบบประมวลผลที่มีการนำเข้าข้อมูลจากการยื่นแบบผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และการนำเข้าข้อมูลโดยสำนักงานสรรพากรภาค จะทำการคัดกรองตามเกณฑ์ภายในที่กรมสรรพากรกำหนด ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นรายปี โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.3.2 โดยพิจารณาว่าในปีนั้น ๆ ปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ข้อมูลมีความเสี่ยงที่จะไม่ถูกต้องสูง หากผ่านเกณฑ์ทั้งหมดจะเข้าสู่กระบวนการในการส่งคืนภาษีในข้อที่ 4.) ทันที

²⁴ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข กรณีการยื่นแบบแสดงรายการผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และชำระภาษีอากร ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

- 3.2) ช่วงสอง เป็นในกรณีที่ระบบประมวลผลพบว่าข้อมูลที่นำเข้าจากแบบแสดงรายการใด ๆ ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรจะทำการออกรายงานวิเคราะห์ พร้อมนำส่งรายงานดังกล่าวควบคู่กับแบบแสดงรายการนั้น ๆ ให้แก่สำนักงานสรรพากรพื้นที่เป็นผู้พิจารณาในการขอเอกสารเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาภาษีต่อไป และจะส่งคืนเงินภาษีเมื่อเอกสารต่าง ๆ ครบถ้วนปราศจากข้อสงสัย
- 4.) ส่งคืนภาษี คือ กระบวนการภายหลังจากการพิจารณาคืนภาษีแล้ว กรมสรรพากรจะคืนภาษีตามช่องทางต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี
- 5.) ได้รับคืนภาษี คือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือผู้มีสิทธิขอคืนภาษีได้รับภาษีคืนจากกรมสรรพากรตามจำนวนที่ปรากฏในแบบแสดงรายการ หากไม่ได้รับหรือได้รับไม่เต็มจำนวน ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องทำการยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรต่อไป

จากกฎหมายและระเบียบข้างต้น ทางกรมสรรพากรได้มีการกำหนดวิธีการในการส่งคืนภาษีในรูปแบบต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากการการคืนเป็นเงินสดหรือเช็ค และจนในปัจจุบันเป็นการคืนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีการคืนภาษีตั้งอดีตจนถึงปัจจุบันในหัวข้อต่อไป

3.2 การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีต

จากกระบวนการในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรมสรรพากรได้เริ่มต้นคืนภาษีให้แก่ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี โดยผู้มีสิทธิขอคืนสามารถเลือกรูปแบบการคืนเงินภาษีได้ 2 รูปแบบ²⁵ ได้แก่

- 1.) คืนเป็นเงินสด
- 2.) คืนโดยโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร ซึ่งต้องเป็นบัญชีเงินฝากของธนาคารหรือสาขาธนาคารที่ตั้งอยู่ในท้องที่ที่เป็นภูมิลำเนาของผู้มีสิทธิขอคืน

ต่อมา เมื่อรัฐได้มีการนำเช็คเข้ามาใช้ในการบริการทางการเงิน กรมสรรพากรจึงได้ยกเลิกรูปแบบการคืนภาษีอากรข้างต้น และได้เปลี่ยนมาเป็นเช็คสั่งจ่ายบุคคลธรรมดาเท่านั้น²⁶ ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิขอคืนตามแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เพียงอย่างเดียว โดยผู้ขอคืนภาษีจะได้รับเช็คเงินภาษีคืนพร้อมหนังสือแจ้งคืนภาษีอากร ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่หรือสถานที่ทางราชการอื่นใด ที่ได้รับอนุญาตไว้ในหนังสือแจ้งคืนภาษีอากร (ค.21) โดยผู้มีสิทธิขอคืนต้องนำหนังสือฉบับนี้ พร้อมบัตรประจำตัวประชาชน

²⁵ ดวงฤทัย อภัยลี, “การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา : ศึกษากรณีของสำนักงานสรรพากรจังหวัดปทุมธานี (สาขา),” (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 34.

²⁶ โภเมนทร์ สืบวิเศษ, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพ : บริษัท ขนพิมพ์ 50 จำกัด, 2552), หน้า 162.

หรือบัตรประจำตัวข้าราชการ สำหรับผู้มีสัญชาติไทย หรือ ใบสำคัญคนต่างด้าว โดยอนุโลมให้ใช้หนังสือเดินทาง (Passport) แทนได้ สำหรับชาวต่างชาติ ของผู้มีสิทธิขอคืน ใช้เป็นเอกสารยืนยันตัวตนที่มีชื่อและนามสกุลตรงกับหนังสือแจ้งคืนภาษีอากร หากเป็นการมอบอำนาจให้ผู้อื่นรับเงินภาษีคืนแทน ต้องมีเอกสารยืนยันตัวตนทั้งผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ เอกสารยืนยันตัวตนดังกล่าวสามารถใช้สำเนาที่มีการรับรองสำเนาถูกต้องในการยืนยันตัวตนแทนได้

ในช่วงประมาณปีพ.ศ. 2539 กรมสรรพากรได้เปลี่ยนการคืน ณ สถานที่ราชการที่ได้ระบุในหนังสือแจ้งคืนภาษีอากร เป็นที่อยู่ที่ได้ระบุไว้ในแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ทางไปรษณีย์แทน²⁷ ซึ่งไม่ว่าจะได้รับเช็คคืนภาษีอากร ณ สถานที่ใดก็ตาม ผู้มีสิทธิขอคืนสามารถนำเช็คดังกล่าวไปขึ้นเงินสดได้ที่ธนาคารใดก็ตามในประเทศไทย ที่บุคคลธรรมดาผู้นั้นมีบัญชีธนาคารอยู่ พร้อมเอกสารยืนยันตัวตน โดยรายละเอียดเอกสารยืนยันตัวตน และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ต้องนำไปประกอบกับเช็ค และหนังสือแจ้งคืนภาษีอากร แสดงดังตารางที่ 1

²⁷ สัมภาษณ์ ชูสิวรรณ แสงสุข, ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการจัดเก็บภาษี, และ โปรดปราน นนทสุวรรณ, นักวิชาการสรรพากรชำนาญการ, 6 พฤษภาคม 2564

ตารางที่ 1 ตารางแสดงเอกสารสำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีต²⁸

ผู้ขอคืน	เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
● กรณีเดินทางมาด้วยตนเอง	
1. บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี)
2. ชาวต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - พาสปอร์ต (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี)
3. ห้างหุ้นส่วนสามัญ/คณะบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - หนังสือจัดตั้งคณะบุคคล (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้จัดการคณะบุคคลที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีของคณะบุคคล (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี)
● กรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง	
1. บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - หนังสือมอบอำนาจที่ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ ที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี)

²⁸ กรมสรรพากร

ผู้ขอคืน	เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
2. ชาวต่างชาติ ได้ออกจากประเทศไทยแล้ว	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - หนังสือมอบอำนาจ (เขียนเป็นภาษาไทย) ที่ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน และต้องมีการรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่ - สำเนาหนังสือเดินทาง (พาสปอร์ต) ทุกหน้า ที่มีการเซ็นรับรองสำเนาถูกต้อง และต้องมีการรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่ - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้รับมอบอำนาจ ที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีของชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) - กรณีที่ซื้อชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนบนเช็คเป็นภาษาไทย ต้องมีสำเนาหนังสืออนุญาตทำงาน (Work permit) แนบมาด้วย
3. ชาวต่างชาติ ได้มอบอำนาจไว้ก่อนเดินทางออกนอกประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - หนังสือมอบอำนาจ (เขียนเป็นภาษาไทย) ที่ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน และต้องให้นายจ้างของผู้มอบอำนาจรับรองในใบมอบอำนาจว่าลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจดังกล่าว เป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้มอบอำนาจ พร้อมประทับตราบริษัท ทั้งนี้วันที่ที่มีการมอบอำนาจนั้น ผู้ขอคืนได้มอบอำนาจในขณะที่อยู่ในประเทศไทย (พิสูจน์จากหนังสือเดินทาง) - สำเนาหนังสือเดินทาง (พาสปอร์ต) ทุกหน้า ที่มีการเซ็นรับรองสำเนาถูกต้อง - หนังสือรับรองนิติบุคคลไม่เกิน 6 เดือน ที่กรรมการของบริษัทฯ ผู้มีอำนาจลงนามประทับตรา - หนังสือคำยืนยันจากกรรมการบริษัทฯ เพื่อรับรองการเป็นพนักงานของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ และแสดงความรับผิดชอบในการมอบอำนาจดังกล่าว

ผู้ขอคืน	เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	<ul style="list-style-type: none"> - บัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือเดินทาง (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้วของกรรมการผู้จัดการที่มีอำนาจลงนามและของผู้รับมอบอำนาจ - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีของชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) - กรณีที่ซื้อชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนบนเช็คเป็นภาษาไทย ต้องมีสำเนาหนังสืออนุญาตทำงาน (Work permit) แนบมาด้วย
4. ห้างหุ้นส่วนสามัญ/คณะบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - หนังสือจัดตั้งคณะบุคคล (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้จัดการคณะบุคคลที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีของคณะบุคคล (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) - หนังสือมอบอำนาจที่ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้รับมอบอำนาจ ที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว
5. ผู้เสียชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - ใบมรณะบัตร (ตัวจริง) พร้อมสำเนา - คำสั่งศาลแต่งตั้งการเป็นผู้จัดการมรดก หรือ พินัยกรรม ฯลฯ (ตัวจริง) พร้อมสำเนา - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้จัดการมรดก ที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้เสียชีวิต (ถ้ามี)

ในปีพ.ศ. 2558 กรมสรรพากรและความร่วมมือกับ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ได้เพิ่มทางเลือก การคืนเช็คภาษี โดยไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ซึ่งสามารถตรวจสอบสถานะการผ่านระบบ Track&Trace ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อการคืนภาษีที่รวดเร็วยิ่งขึ้น²⁹

3.3 การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปัจจุบัน

เนื่องด้วยในอดีต การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นเช็คผ่านทางไปรษณีย์ เกิดปัญหาการส่งไม่ถึงมือผู้รับเช็ค และมีการสูญหายมากกว่าแสนฉบับ ดังนั้นแล้ว เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการได้รับคืนเงินภาษี ลดระยะเวลาในการเดินทางนำเงินไปเข้าบัญชีธนาคาร ตลอดจนลดค่าใช้จ่ายของรัฐในภาพรวม³⁰ จึงเกิดความร่วมมือระหว่างกรมสรรพากร และธนาคาร กรุงไทย (จำกัด) มหาชน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) (แผนยุทธศาสตร์ฯ) โดยในปีภาษี 2559 กรมสรรพากรพัฒนานวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อการบริการประชาชนด้วยการปรับปรุงการให้บริการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารผ่านระบบการโอนเงินภายใต้การลงทะเบียนแอปพลิเคชันพร้อมเพย์ (PromptPay) บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เชื่อมต่อกับหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แอปพลิเคชันดังกล่าวจะเป็นการผูกมัดกับหมายเลขหรือรหัสใด (Any ID) โดยในกรณีของบุคคลธรรมดาสามารถผูกมัดกับหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ และ/หรือหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ทั้งนี้พร้อมเพย์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการคืนภาษีให้อยู่ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ นี้ กรมสรรพากรได้พยายามยกเลิกวิธีการคืนภาษีผ่านเช็ค จนสำเร็จในปีภาษี 2562³¹ และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาช่องทางและเอกสารประกอบการคืนภาษีในกรณีต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิขอคืน โดยได้มีการประกาศช่องทางและเอกสารประกอบการคืนภาษีสำหรับช่วงปีภาษี 2559 – 2562 และได้ปรับปรุงในปีพ.ศ. 2564 สำหรับปีภาษี 2563 ดังนั้น เนื้อหาในหัวข้อนี้จะอธิบายถึงการคืนเงินภาษี ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ทั้งก่อนและหลังปีภาษี 2563 ตลอดจนหลักการและวัตถุประสงค์ของเอกสารประกอบการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว

²⁹ ThaiPR, ไปรษณีย์ไทย บริการส่งเช็คคืนภาษีผ่าน EMS ถึงด่วน ทันใจ ตรวจสอบได้ 24 ชม. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www2.thaipr.net/logistics/684655> [13 พฤษภาคม 2564]

³⁰ กรมสรรพากร, กรมสรรพากรชี้แจงการคืนภาษีผ่านระบบพร้อมเพย์ [ออนไลน์], 2560, แหล่งที่มา: https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/news/news14_2560.pdf [21 เมษายน 2664]

³¹ getinvoice, กรมสรรพากรยกเลิกการคืนภาษีเป็นเช็ค [ออนไลน์], 2562, แหล่งที่มา: https://www.getinvoice.net/rd_revoke_payback_money/ [13 พฤษภาคม 2564]

3.3.1 วิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์

จากการเปลี่ยนแปลงวิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้ผู้มีสิทธิขอคืนที่อยู่ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ได้มีการประกาศใช้ 2 ครั้ง ได้แก่ ช่วงปีภาษี 2559 ถึง 2562 และ ช่วงปีภาษี 2563 ซึ่งถือได้ว่าการปรับปรุง 1 ครั้งนับตั้งแต่ประกาศใช้วิธีการคืนภาษีภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ โดยสามารถแบ่งการพิจารณาออกได้เป็น ก่อนและหลังการปรับปรุง ดังต่อไปนี้

3.3.1.1 วิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ ก่อนการปรับปรุง

ในช่วงปีภาษี 2559 ถึง 2562 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มแรกของการคืนเงินภาษีผ่านพร้อมเพย์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการรับเงินภาษีคืน สำหรับผู้ขอคืนที่ไม่ได้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ด้วยหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน กรมสรรพากรจึงมีช่องทาง วิธีการ และขั้นตอนการขอรับเงินคืนภาษีได้แก่

- 1.) คืนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย (ธ.กรุงไทย) หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในกรณีที่ผู้ขอคืนมีบัญชีเงินฝากกับธนาคารดังกล่าว หากไม่มีบัญชีและต้องการให้คืนเข้าบัญชีธนาคาร ผู้ขอคืนจะต้องเตรียมเอกสารสำหรับการเปิดบัญชีเงินฝากมาประกอบด้วย
- 2.) คืนเข้าบัตร e-Money ประเภทบัตรพร้อมการ์ดของธ.กรุงไทย
- 3.) คืนผ่านแอปพลิเคชัน NEXT Money (e-Wallet) ของธนาคารกรุงไทย ซึ่งใช้ได้กับกรณีที่มีบัญชีของธ.กรุงไทยเท่านั้น

จากช่องทางการคืนเงินภาษี ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ในเริ่มแรกข้างต้น สำหรับกรณีที่ไม่ได้ลงทะเบียนผ่านพร้อมเพย์ จำเป็นต้องใช้เอกสารยืนยันตัวตนต่อเจ้าหน้าที่ธ.กรุงไทย หรือธ.ก.ส. ตามที่ได้ระบุไว้หนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ค.21) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2: ตารางแสดงช่องทาง และเอกสาร สำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ในเริ่มแรก³²

ผู้ขอคืน	ช่องทางการขอรับคืน				เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	พร้อมเพย์	บัญชีเงินฝากธนาคาร	บัตร e-Money	NEXT Money	
● กรณีเดินทางมาด้วยตนเอง					
1. บุคคลธรรมดา สัญชาติไทย	x	x	x	x	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวประชาชน
2. ชาวต่างชาติ		x	x	x	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือเดินทาง - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี
3. คณะบุคคลหรือ ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้ นิติบุคคล / วิสาหกิจ ชุมชน		x			- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือสัญญาหรือหนังสือบันทึกข้อตกลงการจัดตั้ง - เอกสารแสดงเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของคณะบุคคล
4. กองมรดกที่ยัง มีได้แบ่ง		x			- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - คำสั่งศาลที่มีหมายเลขคดีแดงในการแต่งตั้งผู้จัดการมรดก - เอกสารแสดงเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของกองมรดก

³² กรมสรรพากร

ผู้ขอคืน	ช่องทางการขอรับคืน				เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	พร้อมเพย์	บัญชีเงินฝาก ธนาคาร	บัตร e- Money	NEXT Money	
● กรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง					
1. บุคคลธรรมดา สัญชาติไทย หรือ ชาวต่างชาติ ที่มีบัญชีเงิน ฝากธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส.		X			<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือมอบอำนาจ - บัตรประจำตัวประชาชนผู้รับมอบอำนาจ - สำเนาบัตรประชาชนหรือสำเนาหนังสือเดินทาง (กรณีชาวต่างชาติ)
2. ชาวต่างชาติ เดินทางออกนอก ประเทศไทยไปแล้ว			X		<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - ใบมอบฉันทะ (ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทย) โดยมี Notary Public และ สถานกงสุลไทยที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่รับรอง ทั้งนี้ ใบมอบฉันทะให้ระบุ เลข ประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ที่กรมสรรพากรออกให้ - สำเนาหนังสือเดินทาง - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) ของผู้รับมอบฉันทะ - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้ขอคืน (ตัวจริง) - สำเนาหนังสืออนุญาตทำงาน (Work permit) ของผู้ขอคืน (เฉพาะกรณี ที่หนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาระบุชื่อผู้ขอคืนเป็นภาษาไทย)
3. ชาวต่างชาติ มอบอำนาจไว้ก่อน เดินทางออกนอก ประเทศไทย			X		<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - ใบมอบฉันทะ (ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทย) ที่ลงวันที่ก่อนที่ผู้ขอคืนจะ เดินทางออกจากประเทศไทย และต้องให้นายจ้างของผู้มอบฉันทะ

ผู้ขอคืน	ช่องทางการขอรับคืน				เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	พร้อมเพย์	บัญชีเงินฝาก ธนาคาร	บัตร e- Money	NEXT Money	
					<p>รับรองพร้อมประทับตราสำคัญของบริษัท ทั้งนี้ ใบมอบฉันทะให้ระบุเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ที่กรมสรรพากรออกให้</p> <ul style="list-style-type: none"> - สำเนาหนังสือเดินทาง แสดงให้เห็นว่าวันมอบฉันทะ ผู้ขอคืนอยู่ในประเทศไทย - หนังสือรับรองนิติบุคคล ที่ผู้มีอำนาจลงนามและประทับตราบริษัท - หนังสือคำยืนยันจากกรรมการบริษัท - สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือเดินทาง (ตัวจริง) พร้อมสำเนาหนังสือเดินทางที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว ของกรรมการผู้จัดการที่มีอำนาจลงนามและบัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) ของผู้รับมอบฉันทะ - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้ขอคืน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่ลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) - สำเนาหนังสืออนุญาตทำงาน (Work permit) ของผู้ขอคืน (เฉพาะกรณีที่มีหนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาระบุชื่อผู้ขอคืนเป็นภาษาไทย)
4. ผู้ป่วยติดเตียง / ผู้พิการ			x		<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - คำสั่งศาลให้เป็นผู้อนุบาลทำการแทน - สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ขอคืนภาษี - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้อนุบาล

ผู้ขอคืน	ช่องทางการขอรับคืน				เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	พร้อมเพย์	บัญชีเงินฝาก ธนาคาร	บัตร e- Money	NEXT Money	
5. ผู้พิการไม่คำสั่ง ศาล			x		<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรคนพิการ - หนังสือมอบอำนาจ - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ
6. ผู้ขอคืนเสียชีวิต			x		<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - คำสั่งศาลแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกหรือพินัยกรรม - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้จัดการมรดก

3.3.1.2 วิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ หลังการปรับปรุง

ต่อมาในปีพ.ศ. 2564 กรมสรรพากรได้มีการประกาศปรับปรุงช่องทาง และเอกสารสำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ สำหรับปี ภาษี2563 โดยได้มีการนำช่องทางกรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง สำหรับชาวต่างชาติมอบอำนาจไว้ก่อนเดินทางออกนอกประเทศไทย และเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีบางรายการสำหรับกรณีอื่น ๆ ออกไป ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3: ตารางแสดงช่องทาง และเอกสาร สำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ในปัจจุบัน³³

ผู้ขอคืน	ช่องทางการขอรับคืน				เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	พร้อมเพย์	บัญชีเงินฝากธนาคาร	บัตร e-Money	NEXT Money	
● กรณีเดินทางมาด้วยตนเอง					
1. บุคคลธรรมดา สัญชาติไทย	x	x	x	x	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวประชาชน
2. ชาวต่างชาติ		x	x	x	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือเดินทาง - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี
3. คณะบุคคลหรือ ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใ้ช่ นิติบุคคล / วิสาหกิจ ชุมชน		x			- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
4. กองมรดกที่ยัง มีได้แบ่ง		x			- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - สำเนาคำสั่งศาลแต่งตั้งผู้จัดการมรดก - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของกองมรดก - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้จัดการมรดก

³³ กรมสรรพากร

ผู้ขอคืน	ช่องทางการขอรับคืน				เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	พร้อมเพย์	บัญชีเงินฝากธนาคาร	บัตร e-Money	NEXT Money	
● กรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง					
1. บุคคลธรรมดา สัญชาติไทย หรือ ชาวต่างชาติ ที่มีบัญชีเงินฝากธ.กรุงไทยหรือ ธ.ก.ส.		X			<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้นำฝากเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ขอคืน
2. ชาวต่างชาติ เดินทางออกนอกประเทศไทยไปแล้ว <u>เท่านั้น</u>			X		<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือมอบอำนาจ (ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทย) โดย <ul style="list-style-type: none"> ▪ ระบุ เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ที่กรมสรรพากรออกให้ ▪ ลงลายมือชื่อผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน ▪ แนบสำเนาหนังสือเดินทางที่ลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง <p>ทั้งนี้ หนังสือมอบอำนาจต้องมีการรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย หรือสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลใหญ่ หรือสถานกงสุลไทย แล้วแต่กรณี ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่</p> <ul style="list-style-type: none"> - สำเนาหนังสือเดินทาง - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) ของผู้รับมอบอำนาจ

ผู้ขอคืน	ช่องทางการขอรับคืน				เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
	พร้อมเพย์	บัญชีเงินฝาก ธนาคาร	บัตร e- Money	NEXT Money	
					- สำเนาบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้ขอคืน พร้อมลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องแล้ว
3. ผู้ป่วยติดเตียง / ผู้พิการ		x			- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - คำสั่งศาลให้เป็นผู้อนุบาลทำการแทน - สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ขอคืนภาษี - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้อนุบาล
4. ผู้พิการไม่คำสั่งศาล		x			- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรคนพิการ - หนังสือมอบอำนาจ - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ
5. ผู้ขอคืนเสียชีวิต		x			- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - คำสั่งศาลแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกหรือพินัยกรรม - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้จัดการมรดก

จากการปรับปรุงข้างต้น เมื่อพิจารณาตามขอบเขตของการศึกษาคั้งนี้ เฉพาะบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและชาวต่างชาติ กรมสรรพากรได้มีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมในรายละเอียด ดังนี้

- 1.) หลักฐานที่ผู้ขอคืนนำมาแสดงต้องมี ชื่อ ชื่อสกุล และหมายเลข 13 หลัก ตรงกับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรที่ระบุในหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- 2.) ผู้รับเงินคืนที่ได้รับเงินคืนเกิน 2 ล้านบาท รับคืนได้เฉพาะช่องทางเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส. แล้วแต่กรณี
- 3.) หากเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารใหม่ ให้ใช้เอกสารประกอบการเปิดบัญชีเพิ่มเติมตามระเบียบของธนาคารนั้น ๆ
- 4.) บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยไม่สามารถมอบอำนาจได้ ในกรณีที่ไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง
- 5.) เปลี่ยนแปลงเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี กรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง สำหรับชาวต่างชาติเดินทางออกนอกประเทศไปแล้ว ได้แก่
 - 5.1) เปลี่ยนจากการมอบฉันทะเป็นการมอบอำนาจและไม่ต้องกระทำ Notary Public อีกโดยเหลือไว้แค่เพียงรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย หรือสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลใหญ่ หรือสถานกงสุลไทย แล้วแต่กรณี ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่ ทั้งนี้หนังสือมอบอำนาจจะต้องระบุ เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ที่กรมสรรพากรออกให้พร้อมลงลายมือชื่อผู้มอบอำนาจ ผู้รับมอบอำนาจ และพยาน 2 คน
 - 5.2) สำเนาหนังสือเดินทางที่ต้องแนบมา ต้องมีการลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง
 - 5.3) ให้ใช้สำเนาบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร แทนการใช้ตัวจริง แต่ต้องมีการลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง
- 6.) นำสำเนาหนังสืออนุญาตทำงานของชาวต่างชาติที่เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีออก
- 7.) ชาวต่างชาติไม่สามารถมอบอำนาจไว้ก่อนเดินทางออกนอกประเทศไทยได้ กรณีที่ไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง

จากการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เริ่มแรกที่ใช้การคืนเงินภาษีผ่านพร้อมเพย์ จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ชัดเจนว่า กรมสรรพากรได้นำกรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง สำหรับชาวต่างชาติมอบอำนาจไว้ก่อนเดินทางออกนอกประเทศไทย ออกไปจากช่องทางการคืนภาษีในปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาและความเห็นของผู้จัดทำการศึกษา มีความเห็นไว้ 3 ประเด็นได้แก่

- 1.) พิสูจน์วันที่มอบอำนาจได้ยาก เนื่องจาก ผู้รับมอบอำนาจอาจลงวันที่ย้อนหลังในช่วงที่ชาวต่างชาติยังอาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่ออกนอกประเทศไปแล้ว

- 2.) หากไม่มีการกำหนดอายุของหนังสือมอบอำนาจไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือมอบอำนาจ อายุของหนังสือมอบอำนาจดังกล่าวจะไม่มีกำหนด แต่ในทางปฏิบัติผู้รับหนังสือมอบอำนาจจะพิจารณาอายุของหนังสือมอบอำนาจโดยเฉลี่ยไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่ลงวันที่ไว้ในหนังสือมอบอำนาจ ซึ่งชาวต่างชาติอาจมอบอำนาจไว้จริงโดยสุจริตก่อนออกนอกประเทศไทย แต่เจ้าหน้าที่ธนาคารที่ดูแลเรื่องการคืนภาษีไม่ยอมรับในหนังสือมอบอำนาจดังกล่าว จากอายุของหนังสือมอบอำนาจที่เกิน 1 ปี และพิสูจน์ได้ยากว่าชาวต่างชาติเป็นผู้เสนอมอบอำนาจไว้จริง
- 3.) การมอบอำนาจในกรณีนี้ มีการใช้เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดค่าใช้จ่ายและเป็นการเสียเวลา ประกอบกับเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีนี้เป็นเอกสารสำหรับบริษัทที่ชาวต่างชาติได้ทำงานหรือได้รับเงินได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว เงินคืนภาษีนี้เป็นเงินจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ชาวต่างชาติต้องเป็นผู้รับผิดชอบภาษี ดังนั้นการมอบอำนาจสามารถมอบให้แก่บุคคลใกล้ชิดเพื่อรับเงินคืนภาษีแทนได้ โดยไม่มีความจำเป็นต้องใช้เอกสารสำหรับบริษัทประกอบการมอบอำนาจดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจากการฟ้องร้องในประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นที่อาจเกิดขึ้น กรมสรรพากรจึงนำช่องทางไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเองเพื่อรับภาษีคืน สำหรับชาวต่างชาติมอบอำนาจไว้ก่อนเดินทางออกนอกประเทศไทย ออกไปจากวิธีการคืนภาษีในปัจจุบัน

3.3.2 ช่องทางการคืนภาษีและเอกสารประกอบการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากภาพรวมของวิธีการคืนภาษีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ข้างต้น จะเห็นได้ว่า กรมสรรพากรได้มีการกำหนดช่องทางต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการคืนภาษีแก่ผู้มีสิทธิขอคืน ประกอบกับได้กำหนดเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีตามแต่ละช่องทาง ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่สะดวกรับเงินภาษีคืนผ่านพร้อมเพย์ ตามแผนยุทธศาสตร์ฯ โดยจากการศึกษา พบว่า ที่มาของการกำหนดช่องทางการคืนภาษีและเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี ตลอดจนคำอธิบายของเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีแต่ละประเภท เป็นดังนี้

3.3.2.1 การกำหนดช่องทางการคืนภาษีและเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี

จากการวางนโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานของกรมสรรพากร ได้มีการพัฒนาช่องทางการคืนภาษีอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงรูปแบบการคืนภาษีจนเป็นปัจจุบันภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ตามที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อก่อนหน้าของบทที่ 3 เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี ในขณะที่ เอกสารประกอบการ

รับเงินคืนภาษีนั้น กรมสรรพากรได้อ้างอิงจากในอดีตที่ได้มีการกำหนดไว้ โดยมีการนำเอกสารบางอย่างที่ไม่จำเป็นออกไปบางส่วน ทั้งนี้ การกำหนดแต่ละเอกสารนั้น กรมสรรพากรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการคืนเงินภาษีให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน จึงได้มีการกำหนดเอกสารเฉพาะเจาะจงเพื่อใช้ในการยืนยันตัวตน ตามที่ระเบียบกำหนด เช่น หากต้องการระบุว่าผู้ขอคืนมีหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีตรงกับที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้งคืนภาษี จึงกำหนดให้ใช้บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีเท่านั้น ในการพิสูจน์ยืนยัน เป็นต้น³⁴

3.3.2.2 คำอธิบายของเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี

จากเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ทั้งในกรณีเดินทางมาด้วยตนเอง และไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง ของบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและชาวต่างชาติ มีคำอธิบายและการใช้เอกสารดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1.) หนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ค.21)

หนังสือนี้ เป็นหนังสือที่ออกโดยกรมสรรพากรสำหรับการแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับผู้ที่ไม่ได้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชนไว้ (ตัวอย่างหนังสือตามภาคผนวก ข) หนังสือดังกล่าว จะระบุว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้ทำการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีภาษีใด และทางกรมสรรพากรได้อนุมัติการจ่ายคืนภาษีเป็นจำนวนเท่าใดให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ทั้งนี้ หนังสือแจ้งคืนฉบับนี้จะเป็นหลักฐานแสดงการได้รับเงินคืนภาษีต่อเจ้าหน้าที่ธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส. ได้ทุกสาขาทั่วประเทศ ตามที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้งคืนดังกล่าว

ผู้มีสิทธิขอคืนภาษีจะต้องนำหนังสือฉบับนี้ไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่ธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส. ได้ทุกสาขาทั่วประเทศ ตามที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้งคืนดังกล่าว พร้อมกับเอกสารประกอบการคืนเงินภาษีอื่น ๆ ด้วยทุกครั้ง

2.) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี

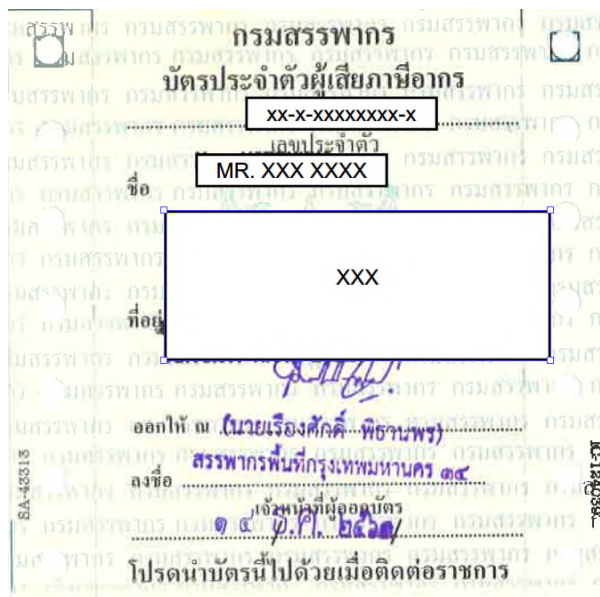
จากประมวลรัษฎากร มาตรา 3 เอกาเทศ ได้บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร และผู้มีหน้าที่จ่ายเงินได้มีและใช้เลข

³⁴ สัมภาษณ์ ชูสิวรรณ แสงสุข, ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการจัดเก็บภาษี, และ โปรตปราน นนทสุวรรณ, นักวิชาการสรรพากรชำนาญการ, 6 พฤษภาคม 2564

ประจำตัวในการปฏิบัติการตามประมวลระชฎากรได้ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้โดยอนุมัติรัฐมนตรี หากไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

จากกฎหมายดังกล่าวข้างต้น อธิบดีกรมสรรพากรโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกประกาศกรมสรรพากร เรื่อง กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และผู้จ่ายเงินได้ซึ่งมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย มีและใช้เลขประจำตัวในการปฏิบัติการตามประมวลระชฎากร ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2545 โดยประกาศดังกล่าวได้มีการกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งคือผู้มีเงินได้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล ผู้ที่ถึงแก่ความตาย กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง โดยมีได้รวมถึงคนต่างด้าวซึ่งเดินทางเข้ามาและอยู่ในประเทศไทยครั้งละไม่เกิน 14 วัน และรวมกันแล้วไม่เกิน 90 วันในปีภาษีหนึ่ง ๆ มีหน้าที่ต้องยื่นคำร้องขอมีเลขประจำตัวและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรตามแบบคำร้องขอมีเลขและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร/แก้ไขรายละเอียดผู้เสียภาษีประเภทบุคคลธรรมดา (ล.ป.10.1) (รายละเอียดตามภาคผนวก ค) ภายใน 60 วันนับแต่วันที่มิเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีประจำปี³⁵ โดยผู้ร้องขอมีเลขประจำตัว จะได้รับบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ดังแสดงในรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 รูปภาพแสดงตัวอย่างบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร³⁶

อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ได้มีประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เรื่อง กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผู้จ่ายเงินได้ซึ่งมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย มีและใช้เลขประจำตัวในการปฏิบัติการ

³⁵ โงเมนทร์ สืบพิเศษ, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชวนพิมพ์ 50 จำกัด, 2552), หน้า 199-189.

³⁶ จัดทำโดยผู้เขียน

ตามประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 15 กันยายน 2546 ระบุว่า เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอากร และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร และผู้จ่ายเงินได้ซึ่งมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ตลอดจนเป็นการสนับสนุนให้ใช้เลขประจำตัวประชาชนเป็นเลขประจำตัวหลักแห่งชาติที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน อธิบดีกรมสรรพากรอาศัยอำนาจตามข้อ 9 ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากรดังกล่าว กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และผู้จ่ายเงินได้ซึ่งมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย เฉพาะบุคคลธรรมดาที่มีและใช้เลขประจำตัวประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ใช้เลขประจำตัวประชาชนในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยไม่ต้องยื่นคำร้องขอมีเลขประจำตัวและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีตามแบบที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด สำหรับผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรยังคงต้องมีและใช้เลขประจำตัวในการปฏิบัติตามประมวลรัษฎากรตามประกาศก่อนหน้าข้างต้น³⁷

จากที่มาและหลักการของหมายเลขประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี ในกรณีที่บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยเป็นผู้ขอคืนภาษีด้วยตนเอง จำเป็นต้องใช้บัตรประจำตัวประชาชนตัวจริงเท่านั้น เป็นเอกสารประกอบการคืนภาษี จะไม่สามารถใช้บัตรอื่นที่มีการแสดงหมายเลขประจำตัวประชาชนหรือเอกสารสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนทดแทนได้ เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ธนาคารจำเป็นต้องใช้บัตรตัวจริงในการเข้าระบบของธนาคาร เพื่อยืนยันตัวตนตามรูปพรรณสัณฐานที่ปรากฏและได้ถูกบันทึกในบัตรประจำตัวประชาชน ในขณะที่ การใช้บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีสำหรับชาวต่างชาตินั้น ใช้เพื่อยืนยันหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีและชื่อ ว่าตรงกันกับหนังสือแจ้งคืนภาษีหรือไม่³⁸ ทั้งนี้ ในปัจจุบัน หากชาวต่างชาติสามารถเดินทางไปปรับได้ด้วยตนเอง กรมสรรพากรจะกำหนดให้ต้องใช้ตัวจริงในประกอบหนังสือแจ้งคืนภาษี แต่ถ้าหากไม่สามารถเดินทางปรับด้วยตนเอง จึงอนุญาตให้ใช้เป็นสำเนาที่มีการรับรองสำเนาถูกต้อง

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติ ธนาคารบางสาขา จะอนุโลมให้ใช้สำเนาที่มีการเซ็นรับรองโดยเจ้าของบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีแทนได้ แต่ในขณะเดียวกันบางสาขาจะมีความเข้มงวดในการใช้บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีตัวจริงเท่านั้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับภาระงานและดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ธนาคารในสาขานั้น ๆ นอกจากนี้ธนาคารไม่รับเอกสารอื่น ที่มีการแสดงหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีและชื่อ เหมือนกันบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีทุกประการ ถึงแม้ว่าเอกสารนั้นจะออกโดยกรมสรรพากรก็ตาม เนื่องจาก ธนาคารได้ยึดถือตามประกาศของกรมสรรพากร

³⁷ โภจนทร์ สืบวิเศษ, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ขอนพิมพ์ 50 จำกัด, 2552), หน้า 189-190.

³⁸ สัมภาษณ์ ชุติวรรณ แสงสุข, ผู้อำนวยการมาตรฐานการจัดเก็บภาษี, และ โปรตปราน นนทสุวรรณ, นักวิชาการสรรพากรชำนาญการ, 6 พฤษภาคม 2564

3.) หนังสือเดินทาง

เป็นเอกสารสำคัญที่จะแสดงรายละเอียดของบุคคล ที่จะเดินทางไปต่างประเทศโดยจะระบุ ชื่อผู้เดินทาง ลายมือชื่อ รูปถ่าย อายุ สัญชาติ ศาสนา อาชีพ และเลขที่หนังสือเดินทาง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปต่างประเทศ และเป็นเอกสารสำคัญที่จะใช้เป็นหลักฐานที่จะขอหนังสือตรวจลงตรา (Visa) เข้าประเทศต่าง ๆ³⁹

ดังนั้น หนังสือเดินทางจึงเป็นเอกสารสำหรับการพิสูจน์ถึงรูปพรรณสัณฐาน และข้อมูลรายละเอียดของชาวต่างชาติ ในการยืนยันตัวตน เพื่อนำเงินคืนภาษีได้อย่างถูกต้อง ผู้มีสิทธิขอคืนภาษีจึงต้องนำเอกสารนี้ ประกอบกับหนังสือแจ้งคืนภาษีเพื่อยืนยัน สำหรับกรณีที่หนังสือแจ้งคืนภาษีออกให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่เป็นชาวต่างชาติ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดของการใช้เอกสารตัวจริงหรือสำเนาโดยกรมสรรพากร หรือในการปฏิบัติจริงที่มีการอนุโลมโดยธนาคารบางสาขา จะมีลักษณะเหมือนกับบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ธนาคารนั้น ๆ

4.) หนังสือมอบอำนาจ

การมอบอำนาจ คือ การที่บุคคลหนึ่งเรียกว่า ตัวการ มอบให้บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ตัวแทน มีอำนาจทำการแทน โดยการกระทำนั้นมีผลทางกฎหมายเสมือนว่าตัวการทำด้วยตนเอง⁴⁰ ทั้งนี้ การมอบอำนาจ จะทำเมื่อบุคคลไม่สามารถไปกระทำการใด ๆ ได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องทำเป็นหนังสือมอบอำนาจ เพื่อให้บุคคลอื่นเป็นตัวแทนไปกระทำการแทน ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดว่า การมอบอำนาจนั้น ต้องทำเป็นหนังสือ โดยมีการระบุข้อความลงในหนังสือมอบอำนาจอย่างละเอียดและชัดเจนว่า ผู้ใดมอบอำนาจให้ใคร ไปกระทำการใดกับใคร และการกระทำนั้นทำอย่างไร ซึ่งต้องมีการลงลายมือชื่อให้ครบถ้วน ทั้งผู้มอบอำนาจ ผู้รับมอบอำนาจ และพยานอีก 2 คน มิเช่นนั้นแล้วจะทำให้การมอบอำนาจนั้น เป็นการมอบอำนาจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จากข้างต้น กรมสรรพากรจึงกำหนดให้กรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิขอคืน ไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง จึงเปิดโอกาสให้ทำหนังสือมอบอำนาจได้ ทั้งนี้ การมอบอำนาจเพื่อรับภาษีคืนดังกล่าว

³⁹ กรมการกงสุล กระทรวงต่างประเทศ., คำถามที่พบบ่อย [ออนไลน์]. InterNations, 2564. แหล่งที่มา: <https://consular.mfa.go.th/th/page/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87?menu=5d68c88b15e39c160c0081a4> [27 เมษายน 2564]

⁴⁰ ปริกษานายความ., หนังสือมอบอำนาจ ทำอย่างไรให้ถูกกฎหมาย [ออนไลน์]. InterNations, 2564. แหล่งที่มา: <https://www.lawyers.in.th/2015/03/08/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%88-%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87/> [27 เมษายน 2564]

ใช้ได้เฉพาะกรณีบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยหรือชาวต่างชาติ ที่มีบัญชีเงินฝากธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส. และชาวต่างชาติเดินทางออกนอกประเทศไทยไปแล้วเท่านั้น โดยมีการบังคับเฉพาะกรณีชาวต่างชาติที่ต้องระบุหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ไว้ในหนังสือมอบอำนาจด้วย เพื่อเป็นข้อมูลที่ตรงกันกับหนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

นอกจากนี้ การรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย หรือสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลใหญ่ หรือสถานกงสุลไทย แล้วแต่กรณี ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่ เป็นการรับรองเพื่อยืนยันความถูกต้องและของตราประทับหรือรายชื่อบุคคลผู้ลงนามในเอกสารดังกล่าว และรับรองว่าการลงนามนั้นได้เกิดขึ้นจริงโดยบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายเซ็นต์ โดยเอกสารที่มีการรับรองนี้ จะเป็นเอกสารต่างประเทศที่จะถูกนำไปใช้งานในประเทศอื่น อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นที่ยอมรับในสากลโลก⁴¹

3.4 การเปรียบเทียบการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีตและปัจจุบัน

จากการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นเช็คผ่านทางไปรษณีย์ สูการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปัจจุบัน ผ่านพร้อมเพย์ และช่องทางต่าง ๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น การศึกษาในครั้งนี้จึงทำการเปรียบเทียบช่องทาง และเอกสาร สำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกรณีบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย และชาวต่างชาติ ดังตารางต่อไปนี้

⁴¹ ศูนย์ฯวีซ่าจีน., เอกสารรับรองคืออะไร? [ออนไลน์]. InterNations, 2564. แหล่งที่มา: https://bio.visaforchina.org/CNX2_TH/generalinformation/authenticationknowledge/278383.shtml#:~:text=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81 [27 เมษายน 2564]

ตารางที่ 4: ตารางแสดงการเปรียบเทียบช่องทาง และเอกสาร สำหรับการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอดีตและปัจจุบัน⁴²

อดีต	ปัจจุบัน
● กรณีเดินทางมาด้วยตนเอง	
1. บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย	
<u>ช่องทาง</u>	<u>ช่องทาง</u>
- เช็คทางไปรษณีย์	- พร้อมเพย์ - บัญชีเงินฝากธ.กรุงไทย หรือ ธ.ก.ส. - บัตร e-Money - NEXT Money
<u>เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี</u>	<u>เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี</u>
- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี)	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวประชาชน
2. ชาวต่างชาติ	
<u>ช่องทาง</u>	<u>ช่องทาง</u>
- เช็คทางไปรษณีย์	- บัญชีเงินฝากธ.กรุงไทย หรือ ธ.ก.ส. - บัตร e-Money - NEXT Money

⁴² เรียบเรียงโดยผู้เขียน

อดีต	ปัจจุบัน
เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี	เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - พาสปอร์ต (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) 	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือเดินทาง - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี
<ul style="list-style-type: none"> ● กรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง 	
1. บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย	
<u>ช่องทาง</u>	<u>ช่องทาง</u>
<ul style="list-style-type: none"> - เชื่คทางไปรษณีย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - บัญชีเงินฝากธ.กรุงไทย หรือ ธ.ก.ส.
เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี	เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี
<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - หนังสือมอบอำนาจที่ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ ที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) 	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้นำฝากเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ขอคืน
2. ชาวต่างชาติได้ออกจากประเทศไทยแล้ว	
<u>ช่องทาง</u>	<u>ช่องทาง</u>
<ul style="list-style-type: none"> - เชื่คทางไปรษณีย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - บัตร e-Money

อดีต	ปัจจุบัน
<p><u>เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค - หนังสือมอบอำนาจ (เขียนเป็นภาษาไทย) ที่ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจ และผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน และต้องมีการรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่ - สำเนาหนังสือเดินทาง (พาสปอร์ต) ทุกหน้า ที่มีการเซ็นรับรองสำเนาถูกต้อง และต้องมีการรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่ - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) พร้อมสำเนาของผู้รับมอบอำนาจ ที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีของชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) - กรณีที่ชื่อชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนบนเช็ค เป็นภาษาไทย ต้องมีสำเนาหนังสืออนุญาตทำงาน (Work permit) แนบมาด้วย 	<p><u>เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือมอบอำนาจ (ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทย) โดย <ul style="list-style-type: none"> ▪ ระบุ เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ที่กรมสรรพากรออกให้ ▪ ลงลายมือชื่อผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน ▪ แนบสำเนาหนังสือเดินทางที่ลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง <p>ทั้งนี้ หนังสือมอบอำนาจ ต้องมีการรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย หรือสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลใหญ่ หรือสถานกงสุลไทย แล้วแต่กรณี ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่</p> <ul style="list-style-type: none"> - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) ของผู้รับมอบอำนาจ - สำเนาบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้ขอคืน พร้อมลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องแล้ว
3. ชาวต่างชาติ ได้มอบอำนาจไว้ก่อนเดินทางออกนอกประเทศไทย	
<u>ช่องทาง</u>	<u>ช่องทาง</u>
- เช็กทางไปรษณีย์	(ไม่สามารถมอบอำนาจในกรณีนี้ได้)
<u>เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี</u>	<u>เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี</u>
- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเช็ค	(ไม่สามารถมอบอำนาจในกรณีนี้ได้)

อดีต	ปัจจุบัน
<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือมอบอำนาจ (เขียนเป็นภาษาไทย) ที่ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจ และผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน และต้องให้นายจ้างของผู้มอบอำนาจรับรองในใบมอบอำนาจว่าลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจดังกล่าว เป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้มอบอำนาจ พร้อมประทับตราบริษัท ทั้งนี้วันที่ที่มีการมอบอำนาจนั้น ผู้ขอคืนได้มอบอำนาจในขณะที่อยู่ในประเทศไทย (พิสูจน์จากหนังสือเดินทาง) - สำเนาหนังสือเดินทาง (พาสปอร์ต) ทุกหน้า ที่มีการเซ็นรับรองสำเนาถูกต้อง - หนังสือรับรองนิติบุคคลไม่เกิน 6 เดือน ที่กรรมการของบริษัทฯ ผู้มีอำนาจลงนามประทับตรา - หนังสือคำยืนยันจากกรรมการบริษัทฯ เพื่อรับรองการเป็นพนักงานของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ และแสดงความรับผิดชอบในการมอบอำนาจดังกล่าว - บัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือเดินทาง (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้วของกรรมการผู้จัดการที่มีอำนาจลงนาม และของผู้รับมอบอำนาจ - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีของชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนภาษี (ตัวจริง) พร้อมสำเนาที่รับรองสำเนาถูกต้องแล้ว (ถ้ามี) - กรณีที่ชื่อชาวต่างชาติที่เป็นผู้ขอคืนบนเช้ค เป็นภาษาไทย ต้องมีสำเนาหนังสืออนุญาตทำงาน (Work permit) แนบมาด้วย 	

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า การคืนภาษีเงินได้ในอดีตมีเพียงช่องทางเดียว คือ เช็คทางไปรษณีย์ ประกอบกับจำเป็นต้องใช้เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีที่มีจำนวนมากกว่า ในขณะที่การคืนภาษีในปัจจุบัน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ นั้น จะมีช่องทางหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการลดเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีบางอย่างลง แต่อย่างไรก็ดี เอกสารบางรายการสามารถใช้เอกสารอื่นทดแทนในวัตถุประสงค์เดียวกันได้ นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย จะถูกจำกัดการเข้าถึงการรับภาษีคืนทั้งในแง่ของช่องทาง และเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์ในบทที่ 5 ของการศึกษาคั้งนี้ต่อไป

บทที่ 4

การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในต่างประเทศ

จากผลสำรวจ⁴³ ในปีพ.ศ. 2563 พบว่าประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย เป็นหนึ่งในประเทศที่ดีที่สุดสำหรับ Expat โดยประเทศสิงคโปร์ได้อันดับที่ 5 และประเทศมาเลเซียได้อันดับที่ 8 จากการจัดอันดับดังกล่าว ซึ่งมีเพียง 2 ประเทศนี้ที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นเดียวกับประเทศไทย โดยทั้ง 2 ประเทศมีการคืนภาษีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างความสะดวกสบายให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีของประเทศนั้น ๆ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ จึงได้นำทั้ง 2 ประเทศ มาเป็นกรณีศึกษาสำหรับการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4.1 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซีย

หลักการตามกฎหมายของการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซีย ไม่ได้มีความแตกต่างจากประเทศไทยมากนัก กล่าวคือ ในทุก ๆ สิ้นปีภาษี บุคคลธรรมดาจะต้องนำรายได้ที่เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษี ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด มาหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน จากนั้นจึงนำไปคำนวณหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามอัตรารายได้แต่ละประเภทของการเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เมื่อได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีที่ต้องรับผิดชอบแล้วให้นำมาเครดิตภาษีที่เกิดขึ้นระหว่างปี เช่น ภาษีหัก ณ ที่จ่าย เป็นต้น โดยการนำมาหักออกจากภาษีเงินได้ประจำปี จึงได้ยอดภาษีสุทธิที่บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบต่อหน่วยงานสรรพากรประเทศมาเลเซีย⁴⁴

จากกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซีย สามารถแบ่งการพิจารณาผู้มีสิทธิขอคืนภาษี วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี และกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังต่อไปนี้

⁴³ InterNations, *Expat Insider 2020* [ออนไลน์] 2564, แหล่งที่มา: <https://www.internations.org/expat-insider/> [16 เมษายน 2564]

⁴⁴ Jacie Tan, *Malaysia Personal Income Tax Guide 2021 (YA 2020)* [ออนไลน์] RinggitPlus, 2564, แหล่งที่มา: <https://ringgitplus.com/en/blog/income-tax/malaysia-personal-income-tax-guide-2021-ya-2020.html> [16 เมษายน 2564]

4.1.1 ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี

ตามกฎหมายภาษีเงินได้ของประเทศมาเลเซีย ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิขอคืน หมายถึง ผู้ที่นำส่งภาษีไว้เกินกว่าที่จะต้องรับภาระจริง ซึ่งภาษีส่วนเกินที่เกิดขึ้น จะเกิดจากการมีค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนที่ไปช่วยบรรเทาภาระภาษีประจำปีลงหรือมีการชำระภาษีระหว่างปีที่ผ่านมาเกินไป⁴⁵

4.1.2 วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี

ในปีพ.ศ. 2547 หน่วยงานสรรพากรของประเทศมาเลเซียได้ริเริ่ม และสนับสนุนระบบการยื่นและชำระภาษีแบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ภายในประเทศ ดังนั้น วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ของหน่วยงานกรมสรรพากรประเทศมาเลเซีย เพื่อเป็นคำร้องในการให้หน่วยงานพิจารณาในการคืนภาษี โดยบุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายประเทศมาเลเซีย นั้น เริ่มแรกที่จะต้องทำก่อนการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี คือ การได้รับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ซึ่งบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติมาเลเซียจะมีหมายเลขประจำตัวประชาชนเป็นหมายเลขเดียวกันกับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ในขณะที่ชาวต่างชาติจะต้องทำเรื่องขอหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีดังกล่าว โดยสามารถลงทะเบียนออนไลน์ได้ผ่าน e-Daftar หรือลงทะเบียนผ่านเจ้าหน้าที่หน่วยงานสรรพากรประเทศมาเลเซียโดยตรง ณ สาขาหรือพื้นที่ที่สะดวก หลังจากได้รับหมายเลขดังกล่าวแล้วจะต้องนำไปลงทะเบียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่เว็บไซต์ของหน่วยงานสรรพากรประเทศมาเลเซีย เพื่อสร้างบัญชีภาษีที่ต้องนำไปผูกกับบัญชีเงินฝากธนาคารในการรับคืนภาษี โดยบัญชีธนาคารดังกล่าวจำเป็นต้องเป็นบัญชีของธนาคารที่ตั้งอยู่ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งไม่กำหนดว่าต้องเป็นธนาคารของภาครัฐหรือเอกชน⁴⁶

4.1.3 กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซีย หากมีภาษีที่ชำระไว้เกินแสดงบนแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ทางหน่วยงานสรรพากรจะพิจารณาและอนุมัติ แล้วคืนเงินภาษีผ่านบัญชีเงินฝากธนาคารที่บุคคลธรรมดาได้ลงทะเบียนไว้ในเริ่มแรกภายใน 30 วัน หลังจากที่ได้มีการยื่นแบบแสดงรายการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่อหน่วยงานสรรพากร และภายใน 90 วัน หลังจากที่ได้มีการยื่น

⁴⁵ LAWS OF MALAYSIA, INCOME TAX ACT 1967, section 111

⁴⁶ Suhani Anuar and Radiah Othman. "Determinants of online tax payment system in Malaysia," International Journal of Public Information Systems, Vol. 1 (2010) : p. 17-32.

แบบแสดงรายการแบบกระดาษผ่านทางเคาร์ทเตอร์หน่วยงานสรรพากร ทั้งนี้ หากเป็นบุคคลธรรมดาที่เป็นชาวต่างชาติ ต้องการออกนอกประเทศ จะสามารถกำหนดให้หน่วยงานสรรพากรของประเทศมาเลเซียคืนภาษีที่ชำระไว้เกิน ผ่านบัญชีธนาคารของตน ที่ไม่ใช่ธนาคารในประเทศมาเลเซียได้ อย่างไรก็ตาม ผลของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ค่าธรรมเนียมการโอนระหว่างประเทศ หรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง บุคคลผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบ โดยเงินคืนภาษีที่บุคคลธรรมดาจะได้รับจะเป็นมูลค่าหลักหักค่าใช้จ่ายเหล่านี้

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ที่ไม่ได้ให้รายละเอียดบัญชีธนาคารแก่หน่วยงานสรรพากร ณ ตอนลงทะเบียนเมื่อเริ่มต้นได้รับเงินได้หรือทำงาน ในอดีตบุคคลผู้นั้นจะได้รับการคืนภาษีในรูปแบบเช็ค แต่ในปัจจุบันหน่วยงานสรรพากรของประเทศมาเลเซียได้ใช้วิธีการชำระเงินรูปแบบใหม่ โดยเป็นการคืนในรูปแบบของระบบบัตรกำนัลคืนภาษี (BBBC) ซึ่งบัตรกำนัลสำหรับการขอคืนภาษีสามารถนำไปฝากหรือขึ้นเงินสดได้ที่ธนาคาร CIMB และ CIMB สาขาอิสลามในประเทศเท่านั้น⁴⁷

จากกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซีย จะเห็นได้ว่า ประเทศมาเลเซียมีการสนับสนุนระบบการจัดเก็บภาษีแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติของประเทศมาเลเซียเองก็ตามหรือชาวต่างชาติก็จะได้เงินคืนภาษีผ่านช่องทางและรูปแบบเดียวกัน โดยไม่ต้องมีเอกสารประกอบสำหรับการคืนภาษี เนื่องจาก ระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศได้กำหนดให้บุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษียื่นลงทะเบียนในเริ่มแรกที่เข้ามาทำงานหรือก่อนการได้รับเงินได้ เพื่อขอรับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี โดยนำไปเชื่อมต่อกับระบบจัดเก็บภาษีและบัญชีเงินฝากธนาคารที่ตั้งอยู่ในประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุคคลธรรมดาบางกลุ่มจะไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลบางอย่างผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ จึงไม่ลงทะเบียนระบบอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ทางประเทศมาเลเซียก็ยังมีช่องทางทั่วไป เพื่อสนับสนุนกลุ่มคนดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ทางรัฐจะเน้นการให้ความสำคัญในการจูงใจบุคคลกลุ่มนี้ให้เข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในท้ายที่สุด เนื่องจากการปรับตัวตามการพัฒนาของสังคมและเทคโนโลยี และลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของภาครัฐที่ไม่จำเป็น

4.2 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสิงคโปร์

หากบุคคลใดมีรายได้ที่เกิดขึ้นหรือได้มาจากประเทศสิงคโปร์ในปีภาษีใดก็ตาม ซึ่งเทียบเท่ากับปีปฏิทิน และไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะอาศัยอยู่ในประเทศหรือไม่ก็ตาม รายได้ที่ได้รับจะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสิงคโปร์ โดยบุคคลนั้น ๆ จะได้รับแจ้งจากหน่วยงานสรรพากรของประเทศสิงคโปร์

⁴⁷ iMoney, What Is Income Tax Return? [ออนไลน์] 2564, แหล่งที่มา: <https://www.imoney.my/articles/income-tax-guide-malaysia/what-is-income-tax-refund> [26 เมษายน 2564]

(Inland Revenue Authority of Singapore: IRAS) ในการเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีภาษีนั้น ๆ ทั้งนี้ บุคคลที่ถือว่ามีถิ่นที่อยู่อาศัยในประเทศสิงคโปร์ตามที่กฎหมายกำหนด จะได้รับสิทธิลดหย่อนส่วนตัวบางส่วน และจะต้องเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าตั้งแต่ร้อยละ 0 ถึง 22 โดยอัตราร้อยละ 22 คิดสำหรับผู้มีเงินได้ส่วนเกิน 320,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ ส่วนในกรณีที่บุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์จะไม่ได้รับสิทธิลดหย่อนภาษีส่วนตัว และจะต้องเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าร้อยละ 22 ยกเว้นรายได้จากการจ้างงานของประเทศสิงคโปร์จะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 15 หรือในอัตราสำหรับผู้มีถิ่นที่อยู่ที่ได้หักค่าลดหย่อน แล้วแต่อัตราใดจะสูงกว่า โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีผ่านระบบ myTax Portal⁴⁸ ทั้งนี้ การคำนวณภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีมีความคล้ายคลึงกับของประเทศไทย กล่าวคือ เงินได้พึงประเมิน หักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน ตามที่กฎหมายกำหนด แล้วนำไปคูณกับอัตรภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ตนต้องรับผิดชอบ

จากกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสิงคโปร์ สามารถแบ่งการพิจารณาผู้มีสิทธิขอคืนภาษี วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี และกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังต่อไปนี้

4.2.1 ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี

โดยทั่วไปแล้วภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสิงคโปร์จะถูกคำนวณ ณ สิ้นรอบปีภาษีทีเดียว โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องชำระภาษีต่อหน่วยงานสรรพากรของประเทศสิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม จะมีเงินได้แค่เพียงบางประเภทเท่านั้นสำหรับผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์ ที่จะมีภาระภาษีระหว่างปีเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภาษีหัก ณ ที่จ่าย หรือการชำระภาษिल่วงหน้า ดังนั้น หากสิ้นรอบปีภาษีใด ๆ หากบุคคลธรรมดาถูกหักภาษีระหว่างปีมากเกินไป ทางหน่วยงานกรมสรรพากรจะคืนเงินภาษีส่วนเกินนี้ให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีสิทธิขอคืนภาษีดังกล่าว

4.2.2 วิธีการปฏิบัติในการขอคืนภาษี

ในทุก ๆ สิ้นปีภาษี ทางหน่วยงานสรรพากรของประเทศสิงคโปร์จะออกจดหมายแจ้งภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี หากพบว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีสิทธิได้รับเงินคืนภาษีจะคืนผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อถัดไป แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อขอคืนภาษีนั้น

⁴⁸ GuideMeSingapore, **Singapore Personal Income Tax Guide** [ออนไลน์] 2564, แหล่งที่มา: <https://www.guideme-singapore.com/business-guides/taxation-and-accounting/personal-tax/singapore-personal-income-tax-guide>
[16 เมษายน 2564]

หน่วยงานสรรพากรกำหนดให้บุคคลใด ๆ ก็ตามที่อยู่อาศัยในประเทศสิงคโปร์จะต้องมีหมายเลขอ้างอิงสำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา Income Tax Reference Number (ITR) หรือที่เรียกว่า หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี โดยแบ่งออกเป็น⁴⁹

- 1.) National Registration Identity Card (NRIC) เป็นหมายเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติสิงคโปร์หรือเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นหมายเลขเดียวกันกับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
- 2.) Foreign Identification Number (FIN) เป็นหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรสำหรับชาวต่างชาติที่ทำงานหรืออยู่อาศัยในประเทศสิงคโปร์ และได้รับบัตรอนุญาตทำงานหรือบัตรการย้ายถิ่นฐานที่ออกโดยหน่วยงานราชการของประเทศสิงคโปร์

4.2.3 กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีที่เกิดขึ้นเมื่อเครดิตภาษีที่เกิดขึ้นระหว่างปี เช่น ภาษีเงินได้ระหว่างปี หรือ ภาษีหัก ณ ที่จ่าย เป็นต้น หากผลภาษีสุทธิที่ได้ออกมาเป็นกรณีที่มีภาษีได้รับคืนจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสิงคโปร์ ทางหน่วยงานสรรพากรจะพิจารณาและอนุมัติ แล้วคืนเงินภาษีผ่านทางในการคืนภาษี ได้แก่⁵⁰

1.) GIRO

เป็นเครื่องมือสำหรับองค์กรต่าง ๆ ในการหักบัญชีเงินฝากแบบอัติโนมัติ โดยย่อมาจาก General Interbank Recurring Order ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรในการเรียกเก็บเงิน (Billing organization) หรือเรียกว่าผู้เรียกเก็บเงิน ผู้มีหน้าที่ชำระเงิน และธนาคาร ทั้งนี้ การอนุญาตให้หักเงินจากบัญชีนี้เป็นความผูกพันตามสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียกเก็บเงินและผู้มีหน้าที่ชำระเงิน โดยในปัจจุบันมีการใช้ GIRO กันอย่างแพร่หลายสำหรับผู้บริโภคในการชำระเงินให้แก่หน่วยงานรัฐ ซึ่งถือเป็นองค์กรในการเรียกเก็บเงินของภาครัฐ โดยหน่วยงานสรรพากรของประเทศสิงคโปร์ก็ถือเป็นองค์กรรูปแบบดังกล่าวด้วยเช่นกัน ตลอดจนให้แก่หน่วยงานภาคเอกชนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้บุคคลธรรมดาไม่ว่าจะเป็นสัญชาติสิงคโปร์หรือ

⁴⁹ Information on Tax Identification Numbers [ออนไลน์]. OECD. แหล่งที่มา: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/tax-identification-numbers/Singapore-TIN.pdf> [16 เมษายน 2564]

⁵⁰ Tax Refunds [ออนไลน์]. Inland Revenue Authority of Singapore, 2564. แหล่งที่มา: <https://www.iras.gov.sg/iras/home/Individuals/Foreigners/Paying-your-taxes-Claiming-refunds/Tax-Refunds/> [16 เมษายน 2564]

ชาวต่างชาติก็ตาม บุคคลธรรมดาเหล่านี้สามารถสมัครเพื่อใช้งาน GIRO ได้เหมือนกัน โดยสามารถผูกหมายเลขอ้างอิงสำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับบัญชีเงินฝากธนาคาร DBS OCBC และ UOB

เมื่อมีการอนุมัติการคืนภาษีโดยหน่วยงานสรรพากรของประเทศสิงคโปร์ ทางหน่วยงานจะนำเงินภาษีคืนผ่าน GIRO ที่ผูกกับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้มีหน้าที่เสียภาษีภายใน 7 วัน ทั้งนี้บุคคลธรรมดาจะต้องคงสถานะเปิดบัญชีธนาคารข้างต้น เพื่อรับภาษีคืน

2.) เช็ค

สำหรับผู้ที่ไม่ได้ลงทะเบียน GIRO หน่วยงานสรรพากรของประเทศสิงคโปร์ จะคืนเงินภาษีในรูปแบบของเช็คภายใต้ธนาคารสิงคโปร์ ซึ่งผู้มีหน้าที่เสียภาษีสามารถนำเช็คดังกล่าวไปขึ้นเงินได้ที่ธนาคารในสิงคโปร์ข้างต้นภายใน 3 เดือน นับแต่วันออกเช็ค อย่างไรก็ตาม หากผู้มีหน้าที่เสียภาษีนำเช็คดังกล่าวไปขึ้นเงินจากธนาคารข้างต้นที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ ก็จะถูกหักค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ไม่ได้รับเงินคืนภาษีเต็มจำนวน

3.) ใบสั่งจ่ายเงินธนาคาร (ดราฟ) หรือ การโอนเงินผ่านธนาคาร (Telegraphic transfer)

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่มีบัญชีเงินฝากของธนาคารสิงคโปร์ การรับเงินคืนภาษีจะถูกคืนในรูปแบบของใบสั่งจ่ายเงินธนาคาร (ดราฟ) หรือ การโอนเงินผ่านธนาคาร (Telegraphic transfer) ซึ่งผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องกรอกแบบฟอร์มในการรับเงินคืนภาษีผ่านช่องทางดังกล่าว และต้องรับผิดชอบค่าธรรมเนียมธนาคารด้วยตนเอง

จากกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสิงคโปร์ จะเห็นได้ว่า มีความคล้ายกับของประเทศมาเลเซีย กล่าวคือ กระบวนการคืนภาษีไม่มีการแยกปฏิบัติระหว่างบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติสิงคโปร์ และชาวต่างชาติ โดยจะได้รับเงินคืนภาษีผ่านช่องทางและรูปแบบเดียวกันและไม่มีเอกสารประกอบสำหรับการคืนภาษีมาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ประเทศสิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของภาครัฐ และก้าวสู่การเป็นสังคมไร้เงินสดอย่างเต็มรูปแบบ

4.3 การเปรียบเทียบวิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาถึงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย และกรณีศึกษาของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ในก่อนหน้านี จะพบว่ากระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีหลักที่คล้ายกัน กล่าวคือ เมื่อยื่นแบบแสดงรายการต่อหน่วยงานสรรพากรของประเทศแล้ว ระบบของหน่วยงานจะทำการประมวลผล และอนุมัติการคืนเงินภาษี ตามลำดับ ดังนั้น การพิจารณาเพื่อเปรียบเทียบกระบวนการคืน

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศที่เป็นกรณีศึกษา จะพิจารณารายในรายละเอียดของกระบวนการ ได้แก่ ช่องทางการคืนภาษี และระยะเวลาในการคืนภาษี ดังต่อไปนี้

4.3.1 ช่องทางการคืนภาษี

ช่องทางการคืนภาษีของประเทศไทยค่อนข้างมีความหลากหลายมากกว่ากรณีศึกษาทั้ง 2 ประเทศในรูปแบบของการคืนผ่านช่องทางไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ โดยการคืนผ่านช่องทางไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยนี้ จำเป็นต้องใช้เอกสารประกอบการคืนภาษีด้วย ในขณะที่ต่างประเทศที่เป็นกรณีศึกษานั้น จะให้บุคคลธรรมดาผู้มีหน้าที่เสียภาษีทำการลงทะเบียนและยืนยันทุกอย่างในเริ่มแรกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และไม่มีการยืนยันผ่านเอกสารซ้ำ ประกอบกับในประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์มีการใช้ระบบชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์มาก่อนประเทศไทย และสนับสนุนให้ทำธุรกรรมผ่านระบบชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นส่วนน้อยที่จะทำการคืนภาษีผ่านช่องทางอื่นที่ไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ การคืนเงินภาษีเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของประเทศไทยนั้น มีแค่ธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจ 2 แห่งเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงธนาคารเอกชนของประเทศไทย ในขณะที่ธนาคารที่เข้าร่วมการคืนภาษีแบบอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์จะครอบคลุมทุกธนาคารที่ให้บริการเงินฝากแก่บุคคลธรรมดาของประเทศนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม หนึ่งในช่องทางของการคืนภาษีที่ไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ จะมีสิ่งที่คล้ายกัน คือ เช็ค บัตร e-Money และบัตรกำนัลคืนภาษี ช่องทางการคืนนี้เป็นสิ่งที่ออกมาทดแทนการคืนผ่านระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยออกให้แก่บุคคลธรรมดาผู้มีสิทธิขอคืนโดยตรง ดังนั้น จากการเปรียบเทียบช่องทางการคืนภาษี สามารถสรุปเป็นตารางที่ 5-6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5: ตารางแสดงการเปรียบเทียบช่องทางการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ⁵¹

ช่องทางการคืนภาษี	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์
- กรณีเดินทางมาด้วยตนเอง			
1. บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติประเทศนั้น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - พร้อมเพย์ - บัญชีเงินฝากธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส. - บัตร e-Money - NEXT Money 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบชำระภาษีออนไลน์ (e-Daftar) - ระบบบัตรกำนัลขอคืนภาษี (BBBC) 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (GIRO) - เช็ค - ใบสั่งจ่ายเงินธนาคาร (ดราฟ) หรือ การโอนเงินผ่านธนาคาร (Telegraphic transfer)
2. ชาวต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - บัญชีเงินฝากธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส. - บัตร e-Money - NEXT Money 		
● กรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง			
1. บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติประเทศนั้น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - บัญชีเงินฝากธ.กรุงไทย หรือ ธ.ก.ส. 		
2. ชาวต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - บัตร e-Money 		

⁵¹ เรียบเรียงโดยผู้เขียน

ตารางที่ 6: ตารางแสดงการเปรียบเทียบเอกสารประกอบการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับช่องทางไม้อีเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ⁵²

เอกสารประกอบการคืนภาษี ของแต่ละช่องทาง	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์
- กรณีเดินทางมาด้วยตนเอง			
1. บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติ ประเทศนั้น ๆ	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวประชาชน		
2. ชาวต่างชาติ	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือเดินทาง - บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี		
● กรณีไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเอง		(ไม่มีการใช้ เอกสาร ประกอบการ คืนภาษี)	(ไม่มีการใช้ เอกสาร ประกอบการ คืนภาษี)
1. บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติ ประเทศนั้น ๆ	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้นำฝากเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ขอคืน		
2. ชาวต่างชาติ	- หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - หนังสือมอบอำนาจ (ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทย) โดย <ul style="list-style-type: none"> ▪ ระบุ เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ที่กรมสรรพากรออกให้ ▪ ลงลายมือชื่อผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน ▪ แนบสำเนาหนังสือเดินทางที่ลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง <p>ทั้งนี้ หนังสือมอบอำนาจ ต้องมีการรับรองโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย หรือสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลใหญ่ หรือสถานกงสุลไทย แล้วแต่กรณี ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่</p>		

⁵² เรียบเรียงโดยผู้เขียน

เอกสารประกอบการคืนภาษี ของแต่ละช่องทาง	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์
	<ul style="list-style-type: none"> - บัตรประจำตัวประชาชน (ตัวจริง) ของผู้รับมอบอำนาจ - สำเนาบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้ขอคืน พร้อมลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องแล้ว 		

4.3.2 ระยะเวลาการคืนภาษี

สำหรับระยะเวลาการคืนภาษี จะพิจารณาตั้งแต่การยื่นแบบแสดงรายการผ่านช่องทางต่าง ๆ จนถึง การคืนภาษีผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางระบบ อิเล็กทรอนิกส์นั้น หากเอกสารประกอบแบบแสดงรายการครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามที่ปรากฏในแบบแสดง รายการดังกล่าว การพิจารณาของทั้งประเทศไทยและต่างประเทศจะมีความรวดเร็วใกล้เคียงกันอยู่ที่ไม่เกิน 7 วัน ในขณะที่ หากเป็นการยื่นแบบแสดงรายการผ่านช่องทางไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์นั้น จะมีระยะเวลาในการนำ ข้อมูลจากแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเข้าสู่ระบบเพื่อประมวลผลและพิจารณาการคืนภาษี ซึ่ง ส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาที่ 90 วันของประเทศมาเลเซียหรือ 3 เดือนของประเทศไทย ซึ่ง ประเทศสิงคโปร์ไม่ได้มีการกำหนดไว้ เนื่องจาก ประเทศสิงคโปร์เป็นการยื่นแบบแสดงรายการผ่านทางระบบ อิเล็กทรอนิกส์แทบทั้งหมดในปัจจุบัน จึงไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาของส่วนการยื่นแบบแสดงรายการ ผ่านช่องทางไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ไว้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ประเทศไทยและต่างประเทศจะมีการกำหนดกรอบ ระยะเวลาในการพิจารณาคืนเงินภาษีไว้ก็ตาม ในทางปฏิบัติต่างประเทศจะมีการคืนภาษีที่รวดเร็วกว่า เนื่องจากระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ระบบการชำระเงิน ตลอดจนระบบข้อมูล ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะถูกบันทึกและใช้งานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และได้มีการพัฒนาระบบมาอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลานาน ทำให้การประมวลผลในการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เพื่ออนุมัติการคืนเงินภาษีเป็นไปอย่าง รวดเร็ว ในขณะที่ ประเทศไทย กรมสรรพากรเพิ่งเริ่มต้นเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบดังกล่าวจึงยังไม่ ครอบคลุมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่งผลให้กรมสรรพากรได้รับข้อ ร้องเรียนในการพิจารณาคืนเงินภาษีที่ล่าช้าอยู่ตลอดมา

บทที่ 5

การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาลำหรับกระบวนการคืบหน้าการเงินได้บุคคลธรรมดา ของประเทศไทย

การหาแนวทางเพื่อปรับปรุงกระบวนการคืบหน้าการเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) (แผนยุทธศาสตร์ฯ) จำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาตลอดจนอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบของกระบวนการคืบหน้าการเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว โดยวิธีการแก้ไขปัญหานั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับหลักภาษีอากรที่ดี และนำกรณีศึกษาของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้

5.1 ปัญหาและผลกระทบของกระบวนการคืบหน้าการเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย

จากการศึกษาถึงหลักการภาษีและกระบวนการคืบหน้าการเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย และการเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ พบว่า กระบวนการคืบหน้าการเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยได้มีการแบ่งเป็นแต่ละขั้นตามกรณีต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันทุกลำดับ กล่าวคือ ในขั้นแรกช่องทางการคืบหน้าการเงินจะใช้เกณฑ์ในการแบ่งของระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์และไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นขั้นถัดไปของระบบการชำระเงินจะถูกแบ่งโดยใช้เกณฑ์ความสามารถในการเดินทางมารับเงินคืบหน้า และในขั้นสุดท้ายจะใช้เกณฑ์สัญชาติของบุคคลธรรมดาในการกำหนดวิธีการคืบหน้าในท้ายที่สุด เช่น การคืบหน้าภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมารับเงินคืบหน้าด้วยตนเอง ระหว่างบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและชาวต่างชาติ มีวิธีการคืบหน้าที่แตกต่างกัน เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการคืบหน้าการเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยไม่สอดคล้องกับหลักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดี และหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพในบางหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1.1 กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่เป็นธรรมระหว่างบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและชาวต่างชาติ

ช่องทางการคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ภายใต้พร้อมเพย์นั้นถูกจำกัดให้เฉพาะกับบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและจำเป็นต้องผูกกับหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนเท่านั้น ไม่สามารถลงทะเบียนด้วยหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี หรือหมายเลขอื่นใดได้ เนื่องจาก ในกรณีของบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนเป็นหมายเลขที่ชี้เฉพาะเจาะจงความเป็นบุคคล ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้และไม่มีบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยคนใดที่มีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนซ้ำกัน ในขณะที่หมายเลขอื่น ๆ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ เป็นต้น บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยสามารถเปลี่ยนแปลงหมายเลขดังกล่าวได้ และยังอาจมอบหมายเลขนี้ให้ผู้อื่นใช้แทนได้ ซึ่งเป็นการชี้เฉพาะเจาะจงได้ยาก และอาจเป็นเหตุให้การคืนภาษีไม่ถูกต้องแก่ตัวบุคคลที่ควรได้รับภาษีคืน อย่างไรก็ตาม หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ก็เป็นหมายเลขที่เฉพาะเจาะจงสำหรับชาวต่างชาติเช่นกัน ชาวต่างชาติแต่ละคนจะได้รับหมายเลขนี้หมายเลขเดียว ถึงแม้ว่าจะออกนอกประเทศไทยแล้วกลับเข้ามาใหม่ก็ตาม ประกอบกับหมายเลขดังกล่าวเป็นหมายเลขที่ออกโดยรัฐซึ่งก็คือกรมสรรพากร โดยตอนยื่นคำร้องขอหมายเลขนั้น จะต้องมีการยื่นเอกสารต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ตัวตนแก่กรมสรรพากรไปแล้วเช่นกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในกรณีนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย พร้อมเพย์นั้นสามารถลงทะเบียนด้วยหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีนิติบุคคลได้ ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลที่เหมาะสมว่าทำไมถึงไม่สามารถผูกกับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีของชาวต่างชาติได้

จากเหตุผลข้างต้น สามารถสะท้อนได้ว่า พร้อมเพย์ที่อยู่ภายใต้โครงการการชำระเงินแบบ Any ID ของแผนยุทธศาสตร์ฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการให้ครอบคลุมทุกหมายเลขใด ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งสร้างความไม่เป็นธรรมในการคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและชาวต่างชาติ

นอกจากนี้ วิธีการคืนภาษีตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันได้แบ่งบุคคลธรรมดาออกเป็น 2 สัญชาติ คือ บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย และชาวต่างชาติ สัญชาติอื่น ๆ นอกจากสัญชาติไทย ซึ่งทั้ง 2 กรณีย่อยนี้มีช่องทางการได้รับเงินคืนภาษีที่แตกต่างกัน เป็นการสร้างความยุ่งยากให้แก่บุคคลธรรมดาในการได้รับเงินคืนภาษี โดยจากการศึกษา พบว่า การพิสูจน์ตัวตนของชาวต่างชาติมีความยากกว่าบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย ดังนั้น เพื่อให้ภาษีถูกคืนแก่ผู้มีสิทธิขอคืนจริง กรมสรรพากรจึงจำเป็นต้องกำหนดเอกสารหลายอย่างเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ดี ระบบการคืนภาษีของประเทศไทยในปัจจุบันก็ยังสะท้อนถึงการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยเป็นการจำกัดสิทธิในได้รับภาษีคืนอย่างเท่าเทียมกันระหว่างบุคคล

5.1.2 กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่สร้างความสะดวกให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

จากช่องทางการคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีการคืนภาษีผ่านบัญชีเงินฝากธนาคาร โดยจำกัดธนาคารแค่เพียง 2 ธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ซึ่งเป็นการจำกัดการเข้าถึงเพื่อรับเงินคืนภาษีเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยนั้นจะมีบัญชีเงินฝากธนาคาร ซึ่งเป็นบัญชีที่ใช้จ่ายเงินได้จากการทำงาน ตามแต่ที่บริษัทที่ตนทำงานเปิดใช้เท่านั้น หรือชาวต่างชาติอาจเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารอื่นที่เป็นสาขาของธนาคารที่ครอบคลุมถึงประเทศต้นทางและตั้งอยู่ในประเทศไทย โดยธนาคารเหล่านี้ล้วนเป็นธนาคารของเอกชนแทบทั้งสิ้น ดังนั้น การจะได้รับเงินคืนภาษีของชาวต่างชาติจึงเหลือเพียงช่องทางเดียวคือบัตร e-Money เท่านั้น ซึ่งออกโดยธ.กรุงไทยเพียงแห่งเดียว และบัตรนี้ยังจำเป็นต้องใช้กับตู้กดเงินอัตโนมัติของธ.กรุงไทยเท่านั้นด้วยเช่นกัน

นอกจากบัญชีเงินฝากธนาคาร ยังมีการคืนภาษีผ่านบัตร e-Money และแอปพลิเคชัน NEXT Money ที่เป็นการคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินที่ไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์จากกรมสรรพากรโดยตรง ประกอบกับในปัจจุบันทางกรมสรรพากรได้นำการคืนภาษีผ่านแอปพลิเคชัน NEXT Money ออกไปจากช่องทางการคืนภาษี แต่ยังไม่ได้มีการประกาศออกมาเป็นช่องทาง

นอกจากนี้ การคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้มีสิทธิขอคืนยังจะต้องเตรียมเอกสารประกอบการคืนภาษี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ธนาคารพิจารณาด้วย กล่าวคือ เมื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ได้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ ซึ่งเป็นระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้ จะต้องมีการเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีเพื่อนำมารับเงินคืนภาษีในช่องทางอื่น ๆ จากกรณีศึกษาของทั้ง 2 ประเทศ จะเห็นได้ว่าไม่มีการใช้เอกสารใด ๆ ในการรับเงินคืนภาษี ในขณะที่ประเทศไทยได้สร้างเงื่อนไขในการรับเงินคืนภาษี ซึ่งเป็นประโยชน์ที่บุคคลธรรมดาผู้มีหน้าที่เสียภาษีพึงได้รับคืน ให้มีความยุ่งยาก

จากปัญหาตามหลักความเป็นธรรมของกรณีช่องทางการคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์และเหตุผลข้างต้นของกรณีช่องทางการคืนผ่านระบบการชำระเงินแบบไม่ใช่อิเล็กทรอนิกส์ สามารถพิจารณาได้ว่า การเปลี่ยนแปลงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้ผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ นั้น มีเพื่ออำนวยความสะดวกแก่บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยเท่านั้น ไม่ได้เป็นการเพิ่มช่องทางหรืออำนวยความสะดวกแก่ชาวต่างชาติให้สะดวกสบายขึ้นแต่อย่างใด

5.1.3 กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่มีประสิทธิภาพด้านความประหยัด

จากความสามารถในการเดินทางเพื่อรับภาษีคืนของบุคคลธรรมดา หากไม่ได้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ที่เป็นระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีซึ่งก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ขัดต่อหลักภาษีอากรที่ดี โดยการเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีสามารถแบ่งได้ 2 กรณีตามความสามารถในการเดินทางเพื่อรับภาษีคืน ดังนี้

5.1.3.1 การเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี กรณีสามารถเดินทางมารับเงินคืนภาษี

กรมสรรพากรได้กำหนดการใช้เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ตัวตนในการรับเงินคืนภาษีจากการมีช่องทางการคืนภาษีนอกเหนือจากระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจากผลของการกำหนดเอกสารดังกล่าว ทำให้ผู้มีสิทธิขอคืนภาษีต้องใช้เวลาในการเตรียมเอกสาร เพื่อรับเงินคืนภาษี ประกอบกับ การกำหนดเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีที่เฉพาะเจาะจง โดยไม่ให้ใช้เอกสารอื่นทดแทนในวัตถุประสงค์เดียวกันได้ เป็นการสร้างความยากลำบากแก่ผู้ขอคืนภาษี รวมถึงก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการให้ได้มาซึ่งเอกสารที่กำหนดเป็นการเฉพาะโดยกรมสรรพากร เช่น การใช้บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีตัวจริง หากผู้ขอคืนมีเพียงสำเนาที่มีการเซ็นรับรองเท่านั้น เนื่องจาก บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีตัวจริงนั้นสูญหาย ทำให้ผู้ขอคืนต้องทำเรื่องขอบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีใหม่ โดยการทำคำร้องขอบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีใหม่นั้นมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน

5.1.3.2 การเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี กรณีไม่สามารถเดินทางมารับเงินคืนภาษี

ในกรณีนี้ จะเห็นได้ว่า มีสิ่งที่จะต้องเตรียมขึ้นมาอย่างหนึ่งที่แน่นอนหากไม่สามารถเดินทางมารับเงินคืนภาษีได้ด้วยตนเอง คือ หนังสือมอบอำนาจ โดยจะต้องมีเอกสารและกระบวนการที่ต้องสนับสนุนหนังสือมอบอำนาจดังกล่าว โดยขั้นตอนการเตรียมเพื่อการมอบอำนาจต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งในการขอรับเงินคืนภาษีแทนผู้มีหน้าที่เสียภาษี ประกอบกับการคืนภาษีภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ นั้น ไม่ได้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยที่ไม่สามารถเดินทางมารับเงินคืนได้ด้วยตนเอง โดยไม่ให้มอบอำนาจใด ๆ หากไม่มีบัญชี.กรง.ไทยหรือธ.ก.ส. ซึ่งจากการศึกษา พบว่า กรมสรรพากรต้องการสนับสนุนและลดบทบาทของช่องทางอื่นที่ไม่ใช่ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์จากกรมสรรพากรโดยตรงลง เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายและภาระของรัฐ โดยเป็นการกระทำจากการบังคับทางอ้อมให้บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยใช้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยลงทะเบียนใช้พร้อมเพย์กันทุกคน แต่อย่างไรก็ดี ผู้จัดทำการศึกษา มองว่า การสนับสนุนใน

รูปแบบนี้เป็นกำกวมสิทธิ์ในการได้รับเงินภาษีคืน ซึ่งเงินนี้เป็นสิ่งที่คุณคณธรรมดาที่มีสิทธิขอคืนควรได้รับคืนทุกคน อย่างไรก็ตาม จากในกรณีศึกษาของทั้ง 2 ประเทศมีการระบุว่ามิว่าคุณคณธรรมดาบางกลุ่มมีความรู้สึกไม่สบายใจและไม่ปลอดภัย ที่จะให้บัญชีเงินฝากธนาคารของตนเองเข้าไปมีความเกี่ยวข้องกับหรือเชื่อมโยงกับรัฐอย่างชัดเจน จึงยึดมั่นในการได้รับคืนภาษีด้วยมือตนเอง เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น การสนับสนุนให้ใช้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีการนี้อาจไม่เหมาะสมสักเท่าไรนัก

นอกจากนี้ หนังสือมอบอำนาจสำหรับกรณีสมาชิกต่างชาติที่ไม่ได้อยู่ในประเทศนั้น ต้องทำการรับรองหนังสือมอบอำนาจโดยสถานเอกอัครราชทูตไทย หรือสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลใหญ่ หรือสถานกงสุลไทยแล้วแต่กรณี ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศที่ผู้ขอคืนอาศัยอยู่ ทำให้ในบางครั้ง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นดังกล่าวไม่คุ้มค่ากับจำนวนเงินคืนภาษี เช่น ค่าใช้จ่ายในการรับรองและค่าใช้จ่ายในการส่งเอกสารต่าง ๆ จากต่างประเทศมาที่ประเทศไทย เป็นต้น และในท้ายที่สุด ทำให้ผู้มีสิทธิขอคืนภาษีอาจต้องเสียผลประโยชน์นี้ไป จากความไม่สะดวกในการกระบวนการเตรียมเอกสารและค่าใช้จ่ายในการเตรียมเอกสารดังกล่าว

ดังนั้น การที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องเข้าสู่การเตรียมเอกสารประกอบการคืนเงินภาษีภายใต้กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่าย ไม่สอดคล้องกับหลักความประหยัด

5.1.4 กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่มีความยืดหยุ่น

กรมสรรพากรได้มีการกำหนดเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีที่เฉพาะเจาะจง เพื่อใช้ในการยืนยันตัวตน ตามที่ระเบียบกำหนด โดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้เอกสารดังกล่าว กล่าวคือ หากมีเอกสารอื่นใดที่ออกและรับรองโดยราชการ โดยปรากฏข้อความหรือหมายเลขที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้เอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี เอกสารนั้นไม่สามารถนำมาใช้ทดแทนเอกสารที่กรมสรรพากรได้มีการกำหนดไว้แต่แรกได้ เนื่องด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงเป็นผลกระทบที่ขัดต่อหลักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดี ทั้งหลักความสะดวกและความประหยัดตามที่อธิบายไว้ข้างต้น

5.1.5 กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่สร้างแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความสมัครใจในการได้รับเงินคืนภาษี

แรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเกิดความยินยอมสมัครใจที่จะใช้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรับเงินคืนภาษีจากกรมสรรพากร คือ การรับรู้ถึงกระบวนการและขั้นตอนของการพิจารณาคืนภาษีที่ชัดเจนและการตระหนักถึงประโยชน์หรือข้อดีในการใช้ระบบดังกล่าว ประกอบกับรัฐยังไม่สามารถสร้างความไว้วางใจในการที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องนำข้อมูลธนาคารของตนเองไปเชื่อมโยงกับกรมสรรพากร จึงทำให้มีบุคคลธรรมดาบางกลุ่มไม่ต้องการลงทะเบียนเพื่อใช้พร้อมเพย์

นอกจากนี้ ระยะเวลาในการพิจารณาภาษีก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความสมัครใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรับเงินคืนภาษี เนื่องจาก กรมสรรพากรมีการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาการคืนภาษีที่ค่อนข้างกว้าง โดยกำหนดไว้ถึง 3 เดือน ถึงแม้ว่าการคืนภาษีสำหรับแบบแสดงรายการที่ยื่นผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะมีระยะเวลาเฉลี่ยการคืนภาษีที่ 3 – 7 วันก็ตาม แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และความถูกต้องของเอกสารที่ยื่นประกอบแบบแสดงรายการดังกล่าว ในขณะที่ หากเป็นยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ไม่ใช่ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และไม่ได้ยื่นแก่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบตามที่อยู่ที่ได้ระบุไว้ในแบบแสดงรายการ จะใช้เวลาในการพิจารณาภาษีที่ค่อนข้างนานตามที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 3 นอกจากนี้ จากปัญหาของกรมสรรพากรที่ถูกร้องเรียนในทุก ๆ ปี ในเรื่องระยะเวลาเวลาในการได้รับเงินคืนภาษีนั้น จากการศึกษา พบว่า สาเหตุหลักเป็นในเรื่องของจำนวนบุคลากรในการพิจารณาคืนภาษีที่มีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการคืนภาษีให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบางรายจำเป็นต้องพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของเอกสารเป็นจำนวนมาก และต้องคำนึงว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีเจตนาหลบเลี่ยงภาษีอากรหรือไม่ด้วยเช่นกัน จึงทำให้ต้องใช้เวลาในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว อีกทั้งเมื่อพิจารณาทั้ง 2 ประเทศของกรณีศึกษานั้น จะมีการกำหนดช่วงระยะเวลาการคืนภาษีที่ชัดเจนว่าจะได้เงินคืนภาษีในช่วงระยะเวลาที่กำหนดแน่นอน ประกอบกับกระบวนการพิจารณาการคืนภาษีจะกระทำผ่านระบบประมวลผลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว จากการประยุกต์และสนับสนุนการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ของทั้ง 2 ประเทศสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการคืนภาษีของประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ และมีความล่าช้าในการคืนเงินภาษีจากการใช้บุคลากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแทนการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลผลในการพิจารณาการคืนภาษี ประกอบกับกรอบระยะเวลาในการพิจารณาที่ไม่เคร่งครัดและบังคับใช้อย่างจริงจัง จึงไม่สามารถกระตุ้นการทำงานของบุคลากรเพื่อบริการแก่ผู้ขอคืนภาษีอย่างรวดเร็ว

5.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบของกระบวนการค้ำเงินได้บุคคลธรรมดา

จากปัญหาและผลกระทบที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ ประกอบการศึกษากระบวนการค้ำเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ทางผู้จัดทำมีความเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อลดผลกระทบของกระบวนการค้ำเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ดังนี้

5.2.1 ปรับปรุงช่องทางการค้ำเงินผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษาช่องทางการค้ำเงินได้บุคคลธรรมดาของต่างประเทศ พบว่า ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการค้ำเงินได้บุคคลธรรมดานั้น ได้เชื่อมโยงหมายเลขบัญชีเงินฝากธนาคารกับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีของบุคคลธรรมดาผู้มีหน้าที่เสียภาษีทุกประเภทโดยไม่แบ่งแยกสัญชาติ ซึ่งทั้ง 2 ประเทศ จะให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษียื่นเอกสารต่าง ๆ ทั้งเอกสารพิสูจน์ตัวตนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบัญชีธนาคารของตนเอง เพื่อลงทะเบียนในระบบดังกล่าวในเริ่มแรกที่ทำงานหรือก่อนการได้รับเงินได้ใด ๆ

ดังนั้น การปรับปรุงช่องทางการค้ำเงินได้บุคคลธรรมดาแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่บุคคลธรรมดาทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยหรือชาวต่างชาติก็ตามและลดความจำเป็นของการใช้เอกสารยืนยันตัวตนในการประกอบการรับเงินค้ำเงินได้บุคคลธรรมดา ประเทศไทยควรพัฒนาระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ โดยให้บุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องลงทะเบียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในเริ่มแรกของการทำงานหรือได้รับเงินได้ และสามารถใช้ได้กับหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ประกอบกับเชื่อมต่อกับทุกธนาคารในประเทศไทย อีกทั้ง การลงทะเบียนนี้จะต้องมีการพิสูจน์ตัวตนต่าง ๆ ให้ชัดเจนถูกต้อง เพื่อป้องกันการค้ำเงินได้บุคคลธรรมดาผิด

5.2.2 สร้างแรงจูงใจให้ใช้ช่องทางการค้ำเงินผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์

กรมสรรพากรต้องมีการสนับสนุนให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษียื่นแบบและชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการปรับปรุงนี้จะเหมือนกับที่ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ทำกัน โดยจะช่วยให้กรมสรรพากรลดค่าใช้จ่ายในการบริหารการค้ำเงินได้ในช่องทางอื่น ๆ ประกอบกับหากมีการใช้ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นจำนวนมากพอ ก็จะคุ้มค่าและเกิดการประหยัดตามหลักภาษีอากรที่ดี นอกจากนี้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้าระบบอิเล็กทรอนิกส์ทุกคนและสร้างการรับรู้ถึงวิธีการใช้งานและข้อดีของระบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ รัฐควรที่จะดำเนินการคล้ายกับกรณีศึกษาทั้ง 2 ประเทศ กล่าวคือ ควรมีการโฆษณา เพื่อเผยแพร่ถึงช่องทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่จะสร้างความสะดวกสบายให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ประกอบกับการจูงใจด้วยมาตรการชั่วคราว

เช่น เดิมประเทศไทยมีการขยายระยะเวลาการยื่นแบบแสดงรายการผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์และการปิดทศนิยมของจำนวนภาษีที่ต้องจ่ายเพิ่มลงอยู่แล้ว โดยอาจเพิ่มในเรื่องของการลดอัตราเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มในกรณียื่นแบบแสดงรายการไม่ถูกต้อง เป็นต้น

5.2.3 ลดข้อจำกัดของช่องทางการคืนภาษีที่ไม่ผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์

จากกรณีศึกษาในต่างประเทศของการคืนภาษีที่ไม่ผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งในนั้น คือ การโอนเงินผ่านธนาคารของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งทั้ง 2 ประเทศจะให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีแจ้งธนาคารปลายทางของตนเองในการรับเงินคืนภาษี ไม่ว่าจะเป็นการคืนในประเทศหรือธนาคารต่างประเทศก็ตาม โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องยอมรับถึงผลของอัตราแลกเปลี่ยนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการโอน

ดังนั้น กรมสรรพากรยังคงต้องการคืนภาษีในช่องทางที่ไม่ใช่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเอื้อต่อการคืนภาษีให้แก่บุคคลธรรมดาทุกประเภทไว้ด้วยเช่นกัน โดยไม่จำกัดไว้เพียง 2 ธนาคารเดิม โดยอาจครอบคลุมไปถึงธนาคารที่เป็นสัญชาติไทยด้วย เช่น ธนาคารขนาดใหญ่ 5 ธนาคาร หรือธนาคารของรัฐ/รัฐวิสาหกิจอื่น ๆ เป็นต้น ประกอบกับการที่สามารถคืนภาษีให้แก่ชาวต่างชาติที่เดินทางออกนอกประเทศไทยไปแล้ว โดยการคืนเข้าสู่บัญชีปลายทางที่ชาวต่างชาติต้องการ โดยชาวต่างชาติจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในผลของอัตราแลกเปลี่ยนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เหมือนกับที่ประเทศมาเลเซียได้ทำ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดการใช้เอกสารประกอบการคืนภาษีต่าง ๆ ออกไป

5.2.4 เพิ่มความยืดหยุ่นในการใช้เอกสารประกอบการคืนภาษี

ด้วยที่ว่าทั้ง 2 ประเทศที่ได้ทำการศึกษา ไม่มีการใช้เอกสารประกอบการคืนภาษี เพื่อรับเงินคืนภาษีในช่องทางใด ๆ หากกรมสรรพากรสามารถนำการใช้เอกสารประกอบการคืนภาษีออกไป โดยวิธีการต่าง ๆ ที่ได้อธิบายไปในหัวข้อก่อนหน้านี้ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีก็น่าจะไม่จำเป็นต้องข้องเกี่ยวกับเอกสารประกอบการคืนภาษีและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

แต่อย่างไรก็ดี หากกรมสรรพากรยังคงมีความจำเป็นต้องใช้เอกสารประกอบการคืนภาษีในช่องทางทั่วไป ซึ่งเป็นช่องทางนอกจากช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ กรมสรรพากรควรมีความยืดหยุ่นตามหลักภาษีอากรที่ดี โดยอาจเป็นการกำหนดเอกสารที่ใช้ทดแทนกันได้ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้เอกสาร เช่น การยืนยันเลขประจำตัวผู้เสียภาษีและชื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษี เป็นต้น กรมสรรพากรอาจกำหนดให้ใช้สำเนาบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีที่มีการเซ็นรับรองสำเนาถูกต้อง หรือการใช้เอกสารอื่นที่ปรากฏเลข

ประจำตัวผู้เสียภาษีและชื่อ ซึ่งออกโดยกรมสรรพากรแทนได้ เช่น การใช้ใบเสร็จรับเงินจากการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีการรับรองโดยกรมสรรพากร เป็นต้น เอกสารเหล่านี้ล้วนมีการแสดงข้อมูลที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของเอกสารในการยืนยันตัวตนที่กรมสรรพากรต้องการทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นเอกสารที่ออกโดยกรมสรรพากร ไม่ใช่หน่วยงานอื่นใดเป็นผู้ออกแทนได้ นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยี e-Signature เข้ามาประยุกต์ใช้ในการรับรองเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษี จะช่วยลดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการเตรียมเอกสารได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยโดยเอกชนได้มีการดำเนินการการยืนยันตัวตนในรูปแบบดิจิทัล (National Digital ID - NDID) ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวก ลดการกรอกข้อมูลผิดพลาด และไม่ต้องเดินทางไปที่สำนักงานต่าง ๆ เพื่อแสดงตัวตน โดยเริ่มจากการใช้งานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรต้นทางไม่ว่าจะเป็นแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่หรืออินเทอร์เน็ต แล้วเลือกยืนยันตัวตนด้วยองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าร่วม เช่น หน่วยงานรัฐหรือสถาบันการเงินในประเทศไทย เป็นต้น ระบบจะส่งการแจ้งเตือนไปยังองค์กรเหล่านี้ เพื่อให้องค์กรยืนยันตัวตนและข้อมูลของผู้ใช้บริการ และให้องค์กรต้นทางสามารถใช้บริการยืนยันนี้เพื่อดำเนินการอื่น ๆ ต่อไปได้ ทั้งนี้ในปัจจุบันมีการเริ่มต้นใช้เฉพาะในสถาบันการเงินของประเทศไทย โดยที่หน่วยงานรัฐต่าง ๆ กำลังอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ หากกรมสรรพากรนำการยืนยันตัวตนในรูปแบบดิจิทัลมาใช้ได้จริง จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการนำเอกสารประกอบการคืนภาษีต่าง ๆ ออกไป

5.2.5 เพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณาเงินคืนภาษี

ในต่างประเทศระบบการยื่นแบบแสดงรายการและประมวลผลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อน และข้อมูลอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งทำให้การพิจารณาเงินคืนภาษีของต่างประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาสาเหตุหลักของปัญหาในการพิจารณาเงินคืนภาษีของประเทศไทย คือ จำนวนบุคลากรที่พิจารณาคืนภาษีไม่เพียงพอ ดังนั้น ความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทุกคนเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยในปัจจุบันระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ของกรมสรรพากรได้เริ่มเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานรัฐด้วยตนเองหรือองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับมาตรการลดหย่อนทางภาษี เช่น บริษัทที่เกี่ยวข้องกับการประกันหรือองค์กรสาธารณกุศลที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น หากระบบดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ครอบคลุมทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้ง

ในแง่ของรายได้และค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อน ประกอบกับการพัฒนาระบบดังกล่าวให้สามารถประมวลผล ความสมบูรณ์และความถูกต้องข้อมูล ก็จะช่วยให้การพิจารณาคืนภาษีรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้อง ใช้บุคลากรเข้ามาพิจารณาเป็นรายเอกสารอีกต่อไป และประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายให้กับรัฐด้วยเช่นกัน

จากแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะนั้น สรุปได้ว่า กรมสรรพากรควรมีการแก้ไขระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง กับการคืนภาษีให้มีความสอดคล้องกับหลักภาษีอากรที่ดี กล่าวคือ กระบวนการคืนภาษีมีวิธีการปฏิบัติต่อบุคคลธรรมดาอย่างเท่าเทียมกัน สร้างความเชื่อมั่น ความสะดวกสบาย และไม่สร้างภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือผู้มีสิทธิขอคืนภาษี ตลอดจนกระบวนการคืนภาษีนี้จะต้องมีความยืดหยุ่นที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคืนภาษี และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง โดยไม่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจหรือตลาด ซึ่งในท้ายที่สุด หากกระบวนการคืนภาษีมีการพัฒนาระเบียบหรือวิธีการที่เกี่ยวข้องให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและมีการเปิดเผยต่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือผู้มีสิทธิขอคืนภาษี ในท้ายที่สุดจะช่วยให้บุคคลธรรมดามีความสมัครใจที่จะใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์กันมากขึ้น ดังนั้น กรมสรรพากรควรปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีสิทธิขอคืนภาษี

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น สามารถสรุปผลการศึกษาและการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ดังนี้

6.1 บทสรุป

กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิธีการคืนภาษีเป็น 3 ช่วงใหญ่ ๆ ได้แก่ การคืนภาษีเป็นเงินสด เช็ค และระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ตามลำดับ โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน กรมสรรพากรได้ปรับปรุงกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้เป็นไปตามแนวทางของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment) โดยเป็นการคืนภาษีจากกรมสรรพากรผ่านแอปพลิเคชัน พร้อมเพย์ บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ อย่างไรก็ตาม การคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ จะคืนไปยังบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยตรง กรมสรรพากรก็ยังมีช่องทางอื่น ๆ รองรับเพื่ออำนวยความสะดวกในการคืนภาษีแก่บุคคลธรรมดาที่ไม่ได้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ไว้

การคืนภาษีผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือพร้อมเพย์ จะต้องเป็นการลงทะเบียนเชื่อมโยงระหว่างหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนและหมายเลขบัญชีเงินฝากธนาคารในประเทศไทยเท่านั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาแก่บุคคลธรรมดาที่ไม่มีเลขบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งก็คือชาวต่างชาติ โดยถึงแม้ว่า ชาวต่างชาติจะมีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรที่ได้รับจากกรมสรรพากร ก็ไม่สามารถลงทะเบียนเพื่อรับภาษีคืนผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ได้ ทำให้ชาวต่างชาติต้องใช้ช่องทางที่ไม่ใช่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์จากกรมสรรพากร เพื่อรับเงินคืนภาษีของตนเอง นอกจากนี้ บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย หากไม่ประสงค์จะลงทะเบียนระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ เนื่องจาก ไม่ต้องการนำข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลธนาคารเชื่อมโยงกับกรมสรรพากร ก็จำเป็นต้องใช้ช่องทางอื่น ๆ คล้ายกับชาวต่างชาติเช่นเดียวกัน

วิธีการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านช่องทางที่ไม่ใช่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะต้องมีการเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีเพิ่มเติม ซึ่งเอกสารต่าง ๆ ที่ต้องใช้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเดินทางไปรับภาษีด้วยตนเองที่ธ.กรุงไทยหรือธ.ก.ส. ได้หรือไม่ และสัญชาติของบุคคลธรรมดาผู้มีหน้าที่เสียภาษี กล่าวคือ การเตรียมเอกสารสำหรับช่องทางการคืนภาษีนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยหรือชาวต่างชาติที่สามารถเดินทางไปรับเงินคืนภาษีด้วยตนเอง และบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยหรือชาวต่างชาติที่ไม่สามารถเดินทางไปรับเงินคืนภาษีด้วยตนเอง โดยทั้ง 2 กรณีจะมีเอกสารที่คล้ายกัน คือ เอกสารพิสูจน์ตัวตนของผู้มีหน้าที่เสียภาษี อย่างไรก็ตาม หากสามารถไปรับเงินคืนภาษีได้ด้วยตนเองจะต้องใช้เอกสารต่าง ๆ ที่เป็นตัวจริง ในขณะที่ หากไม่สามารถเดินทางไปรับด้วยตนเองจะสามารถใช้เอกสารพิสูจน์ตัวตนที่เป็นสำเนาโดยมีการรับรองสำเนาถูกต้องได้ นอกจากนี้ ในกรณีไม่สามารถไปรับเงินคืนภาษีด้วยตนเอง จะต้องมีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปกระทำการแทน โดยหนังสือมอบอำนาจนี้สงวนใช้ได้เฉพาะกรณีผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นชาวต่างชาติที่เดินทางออกนอกประเทศไทยไปแล้วเท่านั้น บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยไม่สามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำการเพื่อรับเงินคืนภาษีแทนได้ ยกเว้นมีบัญชีเงินฝากธนาคารของธนาคารที่ได้กำหนดไว้

การเตรียมเอกสารประกอบการรับเงินคืนภาษีไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม ถึงแม้ว่าจะเป็นการเตรียมเพื่อให้การคืนภาษีนั้น สามารถคืนได้ถูกต้องครบถ้วนแก่บุคคลผู้มีสิทธิขอคืน แต่ก็เป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเช่นเดียวกัน ทั้งในแง่ของเวลาและค่าใช้จ่าย ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีและหน่วยงานรัฐเอง ประกอบกับการศึกษากระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันกับประเทศไทย พบว่า ได้มีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้กับกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และสนับสนุนให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้าสู่ระบบนี้มาอย่างยาวนาน โดยในปัจจุบันกระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของทั้ง 2 ประเทศ เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพทั้งต่อบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติของประเทศนั้น ๆ และชาวต่างชาติ เพราะระบบอิเล็กทรอนิกส์มีการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ ค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อน และระบบการชำระเงิน เป็นต้น

หากประเทศไทยยังไม่สามารถเร่งการพัฒนาให้ระบบต่าง ๆ อยู่บนระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะส่งผลให้ระยะเวลาในการพิจารณาเงินคืนภาษีเป็นไปอย่างล่าช้า ประกอบกับปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น จะทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเกิดความรู้สึกไม่เต็มใจที่จะอยากเสียภาษี เพราะไม่อยากเข้าไปยุ่งวุ่นวายกับกระบวนการคืนภาษีที่ยุ่งยาก ประกอบกับยังเป็นเหตุให้ชาวต่างชาติลดแรงจูงใจที่จะไม่เข้ามาทำงานหรือหาเงินได้ในประเทศไทยด้วยเหตุผลดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้น กระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยควรสร้างความป็นธรรม

ในวิธีการคืนภาษีต่อบุคคลธรรมดาทุกประเภท ความสะดวกสบายในการได้รับเงินคืนภาษีไม่ว่าจะเป็นช่องทางใด ๆ ไม่สร้างภาระค่าใช้จ่ายหรือเวลาเพิ่มเติมในการรับเงินคืนภาษี และมีความยืดหยุ่นในการใช้เอกสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการคืนภาษีให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้เอกสาร ตลอดจน การพัฒนาวิธีการคืนภาษีและช่องทางการคืนภาษีต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติและใช้ได้จริง ประกอบกับเป็นที่ยอมรับของสังคมส่วนรวม จนก่อให้เกิดความสนใจในการปฏิบัติตามกระบวนการคืนภาษีที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ สอดคล้องตามหลักภาษีอากรที่ดี

6.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ จากผลการศึกษาและการวิเคราะห์สามารถเสนอข้อแนะนำได้ดังต่อไปนี้

- 1.) โครงการชำระเงินแบบ Any ID ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์กับหมายเลขใด ๆ ที่เป็นการชี้เฉพาะเจาะจงต่อบุคคล ดังนั้น ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ ควรพัฒนาให้รองรับครอบคลุมไปถึงหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ประกอบกับสามารถเชื่อมโยงได้ทุกธนาคารในประเทศไทย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างเท่าเทียมกันทั้งบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยและชาวต่างชาติ และลดภาระในการยืนยันตัวตนในภายหลังเพื่อรับเงินคืนภาษีจากธนาคาร
- 2.) หากกรมสรรพากรยังคงต้องการพิสูจน์ตัวตนในการรับเงินคืนภาษีสำหรับช่องทางอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยการใช้เอกสารประกอบการคืนภาษี กรมสรรพากรควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้เอกสารแต่ละประเภทเป็นหลัก มากกว่าการพิจารณาใช้เอกสารใดเอกสารหนึ่งเป็นการเฉพาะเท่านั้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการเตรียมเอกสารต่าง ๆ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็น e-Signature หรือ NDID ก็จะช่วยลดภาระต่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการขอรับเงินคืนภาษีได้เป็นอย่างมาก

บรรณานุกรม

หนังสือ

โกเมนทร์ สืบวิเศษ. วิชาภาษีอากร ว่าด้วยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ชวนพิมพ์ 50 จำกัด, 2552

ดุยลักษณ์ ตราชูธรรม. กฎหมายภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2562

สุเมธ ศิริคุณโชติ และคณะ. ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2563. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เรือนแก้วการพิมพ์, 2563

วิทยานิพนธ์

ดวงฤทัย อภัยลี. การคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา : ศึกษากรณีของสำนักงานสรรพากร จังหวัดปทุมธานี (สาขา). ปริญญาโท, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2543

พงศ์เทพ หนูแก้ว. แนวทางการปรับปรุงโครงการใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ National e-Payment ของประเทศไทย. ปริญญาโท, กฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2561

สุธินี วิทยาอนุมาส. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบพร้อมเพย์. ปริญญาโท, การบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2562

อณัศยาภา บุญรอด. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านบริการพร้อมเพย์ของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม. ปริญญาโท, บริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2560

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงการคลัง. ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.epayment.go.th/home/app/home> [1 มีนาคม 2564]

กรมสรรพากร. ความรู้เรื่องภาษีที่บุคคลธรรมดาควรทราบ [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา: <https://www.rd.go.th/62337.html> [1 มีนาคม 2564]

กรมสรรพากร. clear cut 90-91 ปี 2563 [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา: <https://www.rd.go.th/62149.html> [1 มีนาคม 2564]

กรมสรรพากร. รายงานประจำปี 2560 [ออนไลน์]. 2560. แหล่งที่มา: http://download.rd.go.th/fileadmin/download/annual_report/annual_report60.pdf [1 มีนาคม 2564]

กรมสรรพากร. รายงานประจำปี 2562 [ออนไลน์]. 2560. แหล่งที่มา: http://download.rd.go.th/fileadmin/download/annual_report/annual_report60.pdf [1 มีนาคม 2564]

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ก้าวทันระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/Segmentation/Student/setthatat/Doclib_presenttraining2013/ก้าวทันระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์.pdf [21 เมษายน 2564]

ธรรมนิติ. การขอคืนภาษีอากร ตอนที่ 1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล [ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา: <https://www.dlo.co.th/tax-articles/5712> [1 มีนาคม 2564]

GuideMeSingapore.Hawksford. Singapore Personal Income Tax Guide [Online]. Available from: <https://www.guidemesingapore.com/business-guides/taxation-and-accounting/personal-tax/singapore-personal-income-tax-guide> [21 April 2021]

GuideMeSingapore.Hawksford. Singapore withholding tax: what you need to know [Online]. Available from: <https://www.guidemesingapore.com/business-guides/taxation-and-accounting/corporate-tax/singapore-withholding-tax-guide#:~:text=The%20general%20withholding%20tax%20rate,and%20shares%2C%20and%20other%20payments> [21 April 2021]

INLAND REVENUE AUTHORITY OF SINGAPORE. Tax Refunds [Online]. Available from: <https://www.iras.gov.sg/irashome/Individuals/Foreigners/Paying-your-taxes-Claiming-refunds/Tax-Refunds/> [28 April 2021]

Inland Revenue Board Of Malaysia. Tax Refund [Online]. Available from: http://www.hasil.gov.my/bt_goindex.php?bt_kump=5&bt_skum=1&bt_posi=2&bt_unit=5000&bt_sequ=10&bt_lgv=2
[28 April 2021]

InterNations. The Top Expat Destinations for 2019 [Online]. Available from:
<https://www.internations.org/expat-insider/2019/top-expat-destinations-39855>
[1 March 2021]

InterNations. The Best (& Worst) Cities for Expats in 2020 [Online]. Available from:
<https://www.internations.org/expat-insider/2020/the-best-worst-cities-for-expats-40063> [1 March 2021]

Investopedia. Electronic Payments Network (EPN) [Online]. 2021. Available from:
<https://www.investopedia.com/terms/e/epn.asp> [21 April 2021]

Richard Highfield. Electronic Payment System- Accountability Guidance [Online]. Available
from: <https://www.oecd.org/tax/administration/31663069.pdf> [1 March 2021]

PWC. Singapore Individual – Taxes on personal income [Online]. 2021. Available from:
<https://taxsummaries.pwc.com/singapore/individual/taxes-on-personal-income>
[1 March 2021]

ภาคผนวก ก

คำร้องขอคืนภาษีอากรตามแบบ ค.10

คำร้องขอคืนเงินภาษีอากร

ก.10

1. ชื่อผู้ขอคืน.....

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

2. ชื่อสถานประกอบการ/สำนักงาน (ถ้ามี).....

สำนักงานใหญ่ สำนักงานสาขาที่

3. ที่อยู่ : อาคาร..... ห้องเลขที่..... ชั้นที่..... หมู่บ้าน..... เลขที่.....

หมู่ที่..... ตรอก/ซอย..... แยก..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์.....

4. ประเภทภาษีอากรที่ขอคืน (ให้ยื่นคำร้องแยกเป็นรายประเภทภาษีอากร/
รายเดือนภาษี/ปีภาษี/รอบระยะเวลาบัญชี/วันเดือนปีที่ชำระอากร/
วันเดือนปีที่ชำระภาษีทั้งหมด)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีภาษี.....
จำนวนเงิน.....บาท

ภาษีเงินได้นิติบุคคล รอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
ถึงวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... จำนวนเงิน.....บาท

ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม รอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
ถึงวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... จำนวนเงิน.....บาท

ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เดือนภาษี..... พ.ศ..... จำนวนเงิน.....บาท

ภาษีมูลค่าเพิ่ม เดือนภาษี..... พ.ศ..... จำนวนเงิน.....บาท

ภาษีธุรกิจเฉพาะ เดือนภาษี..... พ.ศ..... จำนวนเงิน.....บาท

อากรแสตมป์ วันเดือนปีที่ชำระอากร วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... จำนวนเงิน.....บาท

ภาษีการรับมรดก วันเดือนปีที่ชำระภาษีทั้งหมด วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... จำนวนเงิน.....บาท

อื่น ๆ (ระบุ)..... จำนวนเงิน.....บาท

5. มูลเหตุที่ขอคืน ชำระไว้เกิน ผิดหรือซ้ำ
- ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้เกินหรือมีภาษีเกินเนื่องจากได้รับเครดิตภาษี
- ชำระหรือถูกหักภาษีอากรไว้โดยไม่มีหน้าที่ต้องเสีย
- ได้นำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย/นำส่งภาษีไว้ผิดหรือซ้ำ
- อื่น ๆ (ระบุ).....

6. รายละเอียดของมูลเหตุที่ขอคืน.....

.....

7. เอกสารที่ยื่นประกอบคำร้อง จำนวน.....ฉบับ

(1)..... (5).....

(2)..... (6).....

(3)..... (7).....

(4)..... (8).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่ารายการที่แสดงไว้ข้างต้นนี้เป็นความจริง

ลงชื่อ.....ผู้ขอคืน/หรือผู้รับมอบอำนาจ

(.....)

วันที่.....

ที่อยู่ (ผู้รับมอบอำนาจ) อาคาร..... ห้องเลขที่..... ชั้นที่..... หมู่บ้าน.....

เลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย..... แยก..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์.....

สำหรับบันทึกข้อมูลจากระบบ TCL

ภาคผนวก ข

หนังสือแจ้งคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ค.21)

หนังสือแจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ค.21

เลขที่หนังสือแจ้ง (NSN)

ค21-

ชื่อผู้มีเงินได้

บริษัท ไอแท็ทซ์ อินคอปอเรชัน จำกัด
2034/28 ซอยออตโนมัติ ถนนสุขุมวิท
แขวงบางจาก เขตพระโขนง กทม. 10260

Ref no.

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12
1467 อาคารสุทธิธรงค์ พัฒนาการ 31/1
ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง
เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

ตามที่ท่านได้ยื่นคำร้องขอคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามแบบ ภ.ง.ด. 90 ปีภาษี 2561
เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร จำนวนเงินที่ขอคืน บาท นั้น

กรมสรรพากรได้อนุมัติจ่ายคืนเงินภาษีอากรแก่ท่านแล้ว เป็นจำนวนเงิน บาท
ตัวอักษร

นางสาวพรศิริ เหล่าพัชรกุล

สรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12

ทั้งนี้ เนื่องจากท่านยังไม่ได้ลงทะเบียนพร้อมเพย์ ด้วย เลขประจำตัวประชาชน ขอได้โปรดนำหนังสือ
แจ้งคืนเงินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ค.21) พร้อมบัตรประจำตัวประชาชนและ/หรือเอกสารหลักฐาน ซึ่งแสดงถึง
ฐานะของผู้มีเงินได้ที่มีสิทธิได้รับคืนเงินภาษี มาติดต่อเพื่อขอรับเงินคืนภาษีได้ที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ทวีราชอาณาจักร
ภายในวันที่ 26 กันยายน 2562 โดยมีทางเลือก ดังนี้

- คืนเข้าบัญชีพร้อมเพย์ ซึ่งลงทะเบียนด้วยเลขประจำตัวประชาชนเท่านั้น
- คืนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
- คืนด้วยบัตร e-Money/e-Wallet เฉพาะธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

Ref no.

ชื่อผู้มีเงินได้

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

กรมสรรพากรได้อนุมัติจ่ายคืนเงินภาษีอากร เป็นจำนวนเงิน บาท

ลายมือชื่อ / เบอร์โทรศัพท์

(สำหรับธนาคารเก็บไว้เป็นหลักฐาน)

ภาคผนวก ค

แบบคำร้องขอมิเลขและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร/แก้ไขรายละเอียดผู้เสียภาษีประเภท
บุคคลธรรมดา (ล.ป.10.1)

คำร้องขอมีเลขและบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร/

แก้ไขรายละเอียดผู้เสียภาษี

ล.ป.10.1

ประเภทบุคคลธรรมดา

ยื่นต่อ

- สรรพากรพื้นที่.....
- สรรพากรพื้นที่สาขา.....
- ผู้อำนวยการสำนักบริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่

1. ผู้ยื่นคำร้อง ผู้เสียภาษี เจ้าหน้าที่ เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

2. เป็นผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในลักษณะ บุคคลธรรมดาไทย บุคคลธรรมดาต่างดาว กองมรดก

3. วัตถุประสงค์ของการยื่นคำร้อง

ขอมีเลขฯ (กรอก 4.- 5.,8.,9.) ขอแก้ไขข้อมูล (กรอก 4.- 6.,8.- 9.) ขอคืนบัตร (กรอก 4.,7.,9.) ขอบัตรใหม่ (กรอก 4.,8.- 9.)

เลขประจำตัวประชาชน/เลขที่เอกสารสำคัญ/เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร (กรณีขอแก้ไขข้อมูล/ขอคืนบัตร/ขอบัตรใหม่).....

4. ชื่อ นามสกุล และที่อยู่ผู้เสียภาษี (กรณีขอแก้ไขชื่อ/ที่อยู่ ให้กรอกชื่อ/ที่อยู่เดิม) (ชื่อคนต่างดาวให้กรอกเป็นภาษาอังกฤษตรงกับที่ระบุในหนังสือเดินทาง)

4.1 คำนำหน้าชื่อ..... ชื่อ..... นามสกุล..... หรือ
คำนำหน้าชื่อ..... ชื่อกองมรดก.....

4.2 ที่อยู่ติดต่อได้ของผู้เสียภาษี (กรณีเป็นกองมรดก ให้กรอกที่อยู่ของผู้จัดการมรดก)

เลขรหัสประจำบ้าน

ชื่ออาคาร..... หองเลขที่..... ชั้นที่.....
หมู่บ้าน..... เลขที่..... หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์.....

4.3 ที่อยู่ตามทะเบียนบ้านของผู้เสียภาษี (กรณีเป็นกองมรดก ให้กรอกที่อยู่ของผู้จัดการมรดก)

เลขรหัสประจำบ้าน

ชื่ออาคาร..... หองเลขที่..... ชั้นที่..... หมู่บ้าน..... เลขที่..... หมู่ที่.....
ตรอก/ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์.....

4.4 ที่อยู่ต่างประเทศ (กรณีเป็นบุคคลธรรมดาต่างดาว)

ที่อยู่..... ประเทศ.....

5. รายละเอียดผู้เสียภาษี (กรณีเป็นกองมรดก โปรดกรอกข้อ 5.3)

5.1 วัน/เดือน/ปีเกิด...../...../..... เพศ ชาย หญิง สัญชาติ.....
เอกสารสำคัญ บัตรประจำตัวประชาชน ใบสำคัญคนต่างดาว หนังสือเดินทาง
เลขที่เอกสารสำคัญ..... ออกให้โดย.....

5.2 กรณีมีคู่สมรส โปรดกรอกรายละเอียดข้างล่างนี้

ชื่อคู่สมรส..... นามสกุล..... เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของคู่สมรส

เลขประจำตัวประชาชน/ เลขที่เอกสารสำคัญของคู่สมรส.....

5.3 คำสั่งศาลแต่งตั้งผู้จัดการมรดกลงวันที่...../...../..... หมายเลขคดีแดงที่.....

ชื่อผู้จัดการมรดก..... นามสกุล..... เลขประจำตัวประชาชน

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของผู้จัดการมรดก

5.4 ประเภทของเงินได้.....

6. ขอแก้ไขข้อมูล

6.1 ขอแก้ไขคำนำหน้าชื่อ ชื่อ นามสกุล เป็น
คำนำหน้าชื่อ..... ชื่อ..... นามสกุล..... ตั้งแต่วันที่...../...../.....

6.2 ขอแก้ไขที่อยู่ติดต่อได้ของผู้เสียภาษี เป็น

เลขรหัสประจำบ้าน

ชื่ออาคาร..... หองเลขที่..... ชั้นที่..... หมู่บ้าน..... เลขที่..... หมู่ที่.....
ตรอก/ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์.....
ตั้งแต่วันที่...../...../.....

6.3 ขอแก้ไข คู่สมรส ผู้จัดการมรดก เป็น

ชื่อ..... นามสกุล..... เลขประจำตัวประชาชน

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ตั้งแต่วันที่...../...../.....

เลขที่รับ
วันเดือนปีที่รับ
ลงชื่อผู้รับ

7. ขอคืนบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรหมายเลข ----- เนื่องจาก

ผู้เสียภาษีถึงแก่กรรม เมื่อวันที่...../...../.....

มีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรมากกว่า 1 หมายเลข และเลขประจำตัวที่ใช้ได้แก่ -----

มีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรผิดประเภท เลขประจำตัวที่ถูกต้อง ได้แก่ -----

8. การรับส่งบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

ขอรับบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรด้วยตนเอง

ขอให้ส่งบัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรไปยังที่อยู่ผู้เสียภาษี

9. หลักฐานที่แนบมาพร้อมคำร้อง (สำเนาภาพถ่ายจำนวน.....ฉบับ)

บัตรประจำตัวประชาชน / ใบสำคัญคนต่างด้าว / หนังสือเดินทาง ของผู้เสียภาษี

สำเนาทะเบียนบ้านของผู้เสียภาษี / ผู้จัดการมรดก

หลักฐานการเปลี่ยนชื่อ นามสกุล หรือที่อยู่

ใบมรณบัตร

คำสั่งศาลแต่งตั้งผู้จัดการมรดก

บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากรที่ต้องการคืน

หนังสือมอบอำนาจ

บัตรประจำตัวประชาชน / ใบสำคัญคนต่างด้าว / หนังสือเดินทาง ของผู้รับมอบอำนาจ

อื่นๆ.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....ผู้เสียภาษี/ผู้จัดการมรดก

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้รับมอบอำนาจ

(.....)

ลงวันที่...../...../.....

หมายเหตุ : หากผู้ยื่นคำร้องเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและหรือภาษีธุรกิจเฉพาะด้วย ถ้าได้ยื่นคำร้องเพื่อขอแก้ไขชื่อ นามสกุล ตามข้อ 6.1 และหรือ ที่อยู่ตามข้อ 6.2 ผู้เสียภาษีต้องยื่นแบบ ภ.พ.09 และหรือ ภ.ศ.09 ตามแต่กรณี